ΟΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΙΚΩΝ
ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Στο Ζαγόρι όχι μόνο στα αρχοντικά, αλλά και σε πολλά σπίτια, υπάρχουν έγχρωμες τοιχογραφίες από μαστόρους του προηγούμενου αιώνα ή των αρχών του εικοστού, που σήμερα έχουν μεγάλη αξία σαν έργο ή σαν έργο ονομαστού καλλιτέχνη.

Τα δύσκολα χρόνια που πέρασε το Ζαγόρι την εξηκονταετία από το 1900 και μετά, από οικονομικά, πολεμικά και διάφορα άλλα γεγονότα πολλά κτίρια έχουν υποστεί τη φθορά του χρόνου, με συνέπεια ένας μεγάλος αριθμός από αυτές να έχει υποστεί φθορά ή κινδυνεύουν να υποστούν. Μια άλλη σοβαρή αιτία της εγκατάλειψής είναι, το ότι οι κληρονόμοι, σε πολλές περιπτώσεις, δεν κατορθώνουν να συμφωνήσουν, για τη δαπάνη της συντήρησής τους.

Εξ ίσου εκτός από τις τοιχογραφίες, υπάρχουν και θαυμάσια ξυλόγλυπτα στους τοίχους και τα ταβάνια, χρωματιστά ή όχι, που αποτελούν κειμήλια, δείγματα της υψηλής πολιτιστικής στάθμης των προγόνων μας.

Η συντήρησή τους σήμερα είναι πολύ σοβαρό γιατί απαιτεί μεγάλη δαπάνη, αλλά και γιατί δεν υπάρχουν οργανωμένα συνεργεία συντήρησης, τόσο στην ελεύθερη αγορά όσο και στο δημόσιο χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι η 6η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων που καλύπτει ολόκληρη τη ΒΔ Ελλάδα και αντιμετωπίζει το πρόβλημα παρά τις κατ'επανάληψη εισηγήσεις της για τη δημιουργία εργαστηρίου, δεν διαθέτει ούτε έναν τεχνικό που να παρέχει τουλάχιστον τις συμβουλές του και αξιολογεί τα έργα. Η διαπίστωση από υπάλληλο της αρμόδιας υπηρεσίας, για τη φθορά κατά τη χορήγηση της άδειας επίσκεψης και η τυχόν επιβολή προστίμου ή αφαίρεση της άδειας, μπορεί να καλύπτει την υπηρεσία, δεν δίδει όμως λύση στο πρόβλημα. Άλλωστε υπάρχει και τεχνικό πρόβλημα. Σε περιπτώ-

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ση επίσκεψης της τοιχοποιίας η τοιχογραφία κινδυνεύει, όταν ο σοφάς έχει ή πρέπει να αποκολληθεί Εργασία την οποία μόνον ειδικευμένος τεχνίτης μπορεί να πραγματοποιήσει. Για το λόγο αυτό και μόνο επιβάλλεται να υπάρχει κρατική υπηρεσία η οποία, θα αναλάβει την αποτοίχιση, την επιστημονική δηλαδή απομάκρυνση της τοιχογραφίας και την επανατοποθέτησή της, έναντι λογικού ποσού υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι το έργο έχει αξία.

Δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι δυστυχώς, υπάρχουν και ιδιοκτήτες που αδυνατούν να συλλάβουν την αξία ενός έργου και συχνά συναντάμε περιπτώσεις να έχουν επισκευαστεί τα δωμάτια, να έχουν σοβατιστεί και πολλές φορές ασβεστωθεί, αδιαφορώντας για την καταστροφή της τοιχογραφίας. Αν υπήρχε κάποιος ειδικός που θα τους έδινε τη συμβουλή του, ίσως αρκετά από αυτά να είχαν σωθεί.

Όπως είχαμε γράψει σε προηγούμενο φύλλο μας ύστερα από πρωτοβουλία της αρχιτεκτόνισσας Αλίκης Στάρα από το Πάπιγκο γίνεται προσπάθεια να λειτουργήσει στην περιοχή μας μια τέτοια Σχολή. Η προσπάθεια όμως προσκρούει στο γραφειοκρατικό τέρας του δημοσίου, που συνεχώς το θέτει στο χρονοντούλαπο και είναι άγνωστο πότε και αν τελικά θα λειτουργήσει.

Οι Ζαγορίσιες οργανώσεις πρέπει να δραστηριοποιηθούν και να βοηθήσουν στην προώθηση της προσπάθειας, αφού έλθουν σε επαφή με την κ. Αλ. Στάρα - Γαλεριδίου Υψηλάντου 53 115 21 ΑΘΗΝΑ τηλ. (01) 72.220 355 για να μεθοδεύσουν τον τρόπο ενέργειας. Παράλληλα πρέπει να ενεργήσουν και οι εδώ αρμόδιες Υπηρεσίες. Μόνο αν λειτουργήσει η Σχολή είναι δυνατόν, με τη βοήθεια της υπηρεσίας, να σωθεί ένα μεγάλο

μέρος του ανεκτίμητου αυτού θησαυρού.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Μεγάλη αναγνώριση από τη Νομαρχία των φυσικών και πολιτιστικών μας θησαυρών, ήταν η εκλογή του Πάπιγκου ως τόπος επίσκεψης των Υπουργών του Άτυπου Συμβουλίου των Υπουργών της Ε. Ο.Κ. Η διαδρομή και η παραμονή τους στην πλατεία του Πάπιγκου, όπως μας είπε ξένος Υπουργός, θα του μείνει για πάντα.

Ας ελπίσουμε ότι το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων, αλλά και ο ΕΟΤ θα συμπεριλάβουν στον προϋπολογισμό του 1989 και το Ζαγόρι με ποσά που του αξίζουν, για να μην μένει αναξιοποίητος ένας τέτοιος εθνικός θησαυρός.

«ΤΟ ΔΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ»

Τρία χρόνια μας χωρίζουν από το 1992, που υποτίθεται ότι θα γίνουμε ισότιμοι με τους 12 της Ευρώπης και όμως υπάρχουν χωριά στο Ζαγόρι που υδροδοτούνται 1)4 ή 1)2 ώρα την ημέρα το καλοκαίρι, όπως γράφει σε άλλη σελίδα ο κ. Π. Οικονόμου από την Αρίστη.

Υποστηρίζουμε πάντοτε ότι πολλά δίκαια προβλήματα θα είχαν βρει τη λύση τους, αν η κρατική μηχανή θα εκτελούσε σωστά την αποστολή της, δηλαδή να υπηρετεί το Λαό.

Γράφει ο κ. Π. Οικονόμου ότι στις παρακλήσεις των κατοίκων της Κοινότητας Αρίστης, Βίκου, Αγίου Μηνά και Μεσοβουνίου τους δίδεται η απάντηση ότι μια και ανήκουν στο Σύνδεσμο Ύδρευσης Αυτ. Ζαγορίου που κάθε χρόνο χρηματοδοτείται για το έργο ύδρευσης, δεν πρέπει να έχουν παράπονο. Ενώ γνωρίζουν ότι το νερό από την υδρομάστευση Σουδενών, φτάνει, δεν φτάνει για τις πλησίον Κοινότητες, που θα υδροδοτηθούν (Α. και Ι.Κ. Πεδινά, Βίτσα, Μονοδέν-

δρι, Ελαφότοπος).

Και γεννάται το ερώτημα είναι απάντηση από κρατική Υπηρεσία αυτή; Είναι σεβασμός προς τον πολίτη; Ενώ γνωρίζει χωρίς καμιά αμφιβολία, ότι πιθανότητα το νερό της υδρομάστευσης να λιγοστεύει υπάρχει, αποκλείεται όμως να αυξηθεί. Κατά συνέπεια τα χωριά Αρίστη κλπ. δεν έχουν καμιά ελπίδα υδροδότησης από την υδρομάστευση Σουδενών. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι η ίδια Υπηρεσία παλαιότερα υποστήριζε, ότι η πηγή των Σουδενών, που είχε εντοπιστεί με πρωτοβουλία κατοίκων, δεν είχε το απαιτούμενο νερό.

Καιρός νομίζουμε είναι να αφήσει τις δικαιολογίες και να χωρίσει τον Σύνδεσμο στα δύο. Τότε θα αρχίσει κάποια σοβαρή εργασία ώστε να βρεθεί η πηγή που θα καλύψει τα χωριά Αρίστη, Βίκος, Άγιος Μηνάς, Μεσοβούνι κ.ά. Η Ευρωπαϊκή κοινότητα την ύδρευση οικισμών θεωρεί πρωταρχικό έργο και υπενθυμίζουμε ότι κάθε φορέας ακόμη και άτομο έχει δικαίωμα να αποτανθεί απ' ευθείας σ' αυτή.

Οι ενδιαφερόμενες Κοινότητες θα δραστηριοποιηθούν και αφού εξαντήσουν τις επαφές τους στη Νομαρχία, δεν μένει παρά οι ίδιοι οι Πολιτιστικοί τους Σύλλογοι να απευθυνθούν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και να ζητήσουν το «δώρο του Θεού» που ανήκει σε κάθε άνθρωπο.

—★—

Πρόβλημα νερού αντιμετωπίζουν και οι κοινότητες που είχαν επάρκεια νερού, αλλά οι διαρροές από τη φθορά του δικτύου έχει λιγοστεύει κατά πολύ την παροχή του και οι ολίγοι σήμερα κάτοικοι τους να αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα νερού.

Σαν παράδειγμα αναφέρουμε την κοινότητα Δικωρφού που εμπρός στον κίνδυνο να μείνουν χωρίς νερό, ο Σύλλογός της συγκέντρωσε 200.000 δρχ. για την έναρξη εργασιών ώστε να αντιμετωπιστεί η διαρροή.

Και εδώ γεννάται το ίδιο ερώτημα. Επιτρέπεται το κράτος να αδιαφορεί στο θέμα ύδρευσης; Δεν θα πρέπει να υ-

πάρχει κάποιο ποσό στον προ-
υπολογισμό της Νομαρχίας
για τις επισκευές των δικτύων
υδρευσης; όπως γίνεται με τις
επισκευές του οδικού δικτύου.
Γιατί αυτή η αδιαφορία για
τις φτωχές κοινότητες;

Ας προσέξει ο κ. Νομάρχης
το θέμα και ας δώσει τη λύ-
ση που επιβάλλεται.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ

Μεγάλη ατυχία που το πρό-
γραμμα των Υπουργών Εξωτε-
ρικών της Ε.Ο.Κ. δεν είχε και
διαδρομή στο Κεντρικό Ζαγό-
ρι. Γιατί τότε οι «καρμώδες» θα
είχαν δώσει στο κτίριο που
χρησιμοποιεί για στάση στη δια-
σταύρωση της οδού προς το
Δίλοφο παραδοσιακή μορφή,
όπως προβλέπεται από το Νό-
μο. Μια απαράδεκτη κατα-
σκευή με τσιμεντότουβλα, σε
χώρο που και ο πιο φτωχός
Ζαγορίσιος είναι υποχρεωμέ-
νος, να κτίζει και να επισκευά-
ζει την οικοδομή του κατά πα-
ραδοσιακό τρόπο. Τώρα πως
η 3η ΔΕΚΕ που είναι υπεύθυ-
νη για το οδικό δίκτυο του
Νομού μας ανέχεται αυτό το
ανουσιούρηγμα, ενώ αφαιρεί
και τις διαφημίσεις, είναι από
τα θέματα που δεν μας έχει
συνηθίσει. Ή μήπως αρμοδιό-
τερο είναι το πολεοδομικό ή
άλλο γραφείο του Υπουργείου
Χωροταξίας, Περιβάλλοντος κ'
Δημοσίων Έργων;

Η αρμόδια υπηρεσία ας
προγραμματίσει την επένδυσή
του με άκρες από τους κορ-
μούς δένδρων ή όπως κρίνει
ορθότερο, ώστε το ίδιο το
κράτος να εφαρμόζει τους νό-
μους που ψήφισε. Σε περίπτω-
ση που δεν θα υπάρξει αντα-
πόκριση ας πάρει την πρωτο-
βουλία ο Πολιτιστικός Σύνδε-
σμος Ζαγορίσιων ή ο δραστή-
ριος Εξωραϊστικός Σύλλογος
Δίλοφου και όπως είναι γνω-
στό οι Διλοφίτες διακρίνονται
για την καλαισθησία.

Πρέπει να θυμίσουμε ότι εί-
ναι το πρώτο κτίσμα που συ-
ναντάει κανείς στο δρόμο προς
Δίλοφο και γενικά προς Κεν-
τρικό Ζαγόρι, σ' αυτό το χάλι.
Και με την ευκαιρία επιση-
μαίνουμε ότι και το Δασαρχείο
πρέπει να φροντίσει για
την συντήρηση και επισκευή
των κτιρίων που βρίσκονται
στη διασταύρωση προς Ασ-
πραγγέλους, Ελάτη και Κεν-
τρικό Ζαγόρι.

ΑΛΥΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Συνεχίζονται τα δικαιολο-
γημένα παράπονα των Ζαγο-
ρίσιων όταν διαπιστώνουν ό-
τι το χωριό τους απουσιάζει
από το περιοδικό μας. Ούτε

νέα ούτε κοινωνικά.

Αλλά κι εμείς δεν παύουμε
να τους εξηγούμε ότι η έλλει-
ψη οφείλεται στους ίδιους
και στους συγχωριανούς τους,
που αμελούν να μας τα γνω-
ρίσουν, τους τονίζουμε δε ό-
τι οι πρώτοι που φέρουν την
ευθύνη είναι οι ίδιοι. Δεν χρει-
άζονται προσόντα για να μας
πουν ή να μας γράψουν κά-
ποιο νέο ή ένα κοινωνικό συγ-
γενοῦς, φίλου, συγχωριανού,
συμπatriώτη.

Μόνο εμείς δεν φταίμε, για-
τί πως είναι δυνατόν να ανα-
φερθούμε σε κάτι που κανείς
δεν μας το γνώρισε.

Παρακαλούμε κάθε ανα-
γνώστη και κάθε Ζαγορίσιο
να μας στέλνει κάθε νέο που
μαθαίνει και αν οι γραμματι-
κές του γνώσεις είναι μικρές
να μην τον ενδιαφέρει, είναι
δική μας δουλειά να το πα-
ρουσιάζουμε όπως πρέπει.
Τόχομε ξαναγράψαμε τα περισ-
σότερα κοινωνικά μας τα δι-
δουν συμπatriώτες με πολύ
μικρές γραμματικές γνώσεις,
οι γραμματισμένοι αδιαφο-
ρούν, ίσως γιατί το θεωρούν
χαμηλή απασχόληση.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ 1914 ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ ΤΗΣ ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αλιζότ Τσιφλίκι 368, Αρ-
τούστα 574, Βοδούσα 505,
Γρεβενίτι 768, Δοβρά 628,
Δοβρίνοβο (Ηλιοχώρι) 447,
Δολιανά 902, Δοστένικο
420, Ζονδύλα 552, Καλωτά
439, Λάιστα 892, Λεοντίσα
488, Λεσκοθέτσι 364, Μπά-
για 369, Μπουλτή (Ελάτη)
343, Νεγάδες 334, Πάπιγκο
432, Πέτρα 307, Ραβένια
Άνω 458, Ραβένια Κάτω
375, Σκαμνέλι 418, Σουδε-
νά 433, Σουδενα Κά-
τω 485, Τσεπέλοβο 614,
Τσερβάρι 685, Φραγκάδες
367, Ιωάννινα 16.528, Ιωάν-
νινα - Νήσος 800.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ο Ηλίας Κώστα Βαγγελής και η
Ρένα Τσαούση — Βαγγελή πέτυχαν
στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών του
Πολυτεχνείου Εθνικής.

Τους εύχομαι άριστη πρόοδο και
στοιχεία τους τα θερμά μου συγ-
χαρητήρια.

Ε. Γ.

★
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Τους ανημιούς
μου Ματάθο και Αλέξιο Δούβαλη,
που πέτυχαν ο μὲν πρώτος στη Γυ-
μναστική Ακαδημία Θεολογίας, ο δε
δευτέρος στο Φυσικό Τμήμα του Πα-
νεπιστημίου Ιωαννίνων τους συχαί-
ρω θερμά και τους εύχομαι καλές
απουδές.

Ο θεός τους
ΚΟΣΜΑΣ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ

«Πανηγυριών απόηχοι»

Παρακολούθησα με ενδι-
αφέρον τα όσα γράφτηκαν
σε προηγούμενα φύλλα της
εφημερίδας «Το Ζαγόρι
μας» για το θέμα των πανη-
γυριών.

Όλοι όσοι έγραψαν σχε-
τικά περιέγραψαν την κατά-
σταση όπως ακριβώς έχει δι-
αμορφωθεί σήμερα και επι-
σημαίνουν σωστά πράγματα.

Δεν θα ξαναπιά τα ίδια
πράγματα γιατί νομίζω ότι
το θέμα καλύφθηκε από πολ-
λές πλευρές. Η αλήθεια είναι
ότι σε πολλά χωριά η εικόνα
που παρουσιάζουν, τουλάχισ-
τον την πρώτη μέρα (όπου
γίνονται πάνω από μία μέ-
ρα) είναι εικόνα σφραγισ-
των προσπαθειών να διασκεδά-
σει ανάμεσα σε καπνούς από
σουβλάκια που ψήνονται και
σε τενεκεδένια κουτιά μπι-
ρας ή σε παγκραρισμένα αυ-
τοάνητα. Είναι γεγονός ότι
τα πανηγύρια «μιαζούν»
πολύ κόσμο. Η χρήση των
μεγαφώνων σε μεγάλη έντα-
ση είναι επίσης γεγονός. Θα
αναφέρω, έτσι για λόγους
λαογραφικούς δυο γραφικά
στοιχεία που έχουν εκλείψει
σήμερα. Το θυμάμαι έντονα
στα πανηγύρια του δικού μου
χωριού του Πάπιγκου: τον
μικροπωλητή που πουλούσε
το δρόμο στο χορό τα μικρο-
εμπορεύματά του, κυρίως
ψεύτικα κοσμήματα που φάν-
ταζαν στα παιδικά μου μά-
τια και το παγωμένο γιόνι
που κουβαλούσαν μεσοκαλό-
καιροι χωριανοί από το βου-
νό για να «παγώσουν» τις
μπότες.

Να και κάτι όμως που
«κοιτάζεται» ακόμα στο Πά-
πιγκο. Και στο πανηγύρι του
Αη - Λια αλλά κυρίως της
Παλιουράς (8 Σεπτεμβρίου).
Μόλις τελειώσει ο εκκλησια-
σμός στο χωριό ήσει που γιορ-
τάζει περνάει όλο το εκκλη-
σίασμα με τους οργανοπαί-
χτες μπροστά από διάφορα
σπίτια που χωριού. Κερνι-
ούνται με τον Φωκά γλυκό
του κουταλιού, πίνουν τσί-
πουρο, τρώνε μεζέδες και χο-
ρεύουν. Έτσι, χωρίς μεγά-
φωνα. Το δρόμο το γλέντι
συνεχίζεται μέχρι το ποίσι
στο πλακόστρωτο των Αγί-
ων Ταξιάρχων.

Πρέπει όμως να επισημα-
νουμε κάτι θετικό εδώ. Οι
νέοι του Ζαγοριού, οι ελάχι-
στοι που έχουν μείνει στο
Ζαγόρι αλλά κύρια και αυτοί
που ζουν στα αστικά κέντρα,
ευτυχώς αγαπούν τα πανη-
γύρια. Γνωρίζουν όλα σχεδόν.
Τα χωριά και της Κόνιτσας
ακόμα και απολαμβάνουν αυ-

τό που η παράδοση έχει δια-
σώσει.

Και να μην αρέσκονται
σε ρυθμούς πιο γρήγορους
και πιο σύγχρονους υπάρχουν
όμως και πολλοί που ανα-
σκαλίζουν την παράδοση και
βρίσκουν για να χορέψουν
τραγούδια παλιά, με βαρύ ή-
χο και ρυθμό και με στοιχεία
απ' τα αρχαία δρώμενα πολ-
λές φορές.

Βέβαια τη χάρη και την ο-
μορφιά των χορών που χο-
ρεύουν οι παλιότεροι, άνδρες
και γυναίκες πάντα θα τη
συναντήσουμε αλλά πρέπει
να το ομολογήσουμε: είναι
ευχάριστο που οι χοροί μας
οι Ζαγορίσιοι, οι Ηπειρώτι-
κοι αγαπιούνται και μάλιστα
με πάθος.

Κάτι σαν προτροπή: Να
εξακολουθούμε να χορεύου-
με στα πανηγύρια μας συλ-
λογικά και όχι με παρέες
όπως γίνεται σε άλλα χωριά
γύρω από τα Γιάννινα.

Να επισημάνω ακόμα:
αυτό που πολλοί ήδη ανέφε-
ραν και με το οποίο πολλοί
ασχολήθηκαν σε διάφορα
φύλλα της εφημερίδας τη
συνειδησία προσφορά των ορ-
γανοπαϊχτών και τραγουδι-
στών του Ζαγοριού παλιό-
ρων και σύγχρονων. Χάρη
σ' αυτούς διατηρείται η μου-
σική παράδοση που τόσο
μας αλλά και μέρος της λαο-
γραφικής μας και γλωσσικής
μας αν θέλατε.

Όλα όσα γράφτηκαν για
κομπανίες που σήμερα δεν υ-
πάρχουν και για τραγουδι-
στές που έφυγαν για πάντα
καλώς και για τους σύγχρο-
νους είναι συγκινητικά αλλά
και σημαντικά στοιχεία. Απ'
ότι ξέρω, και σαν φιλόλο-
γος ειδικότερα πολύ λίγα δι-
δλία κυκλοφορούν σχετικά με
τους λαϊκούς οργανοπαίχτες
στην Ελλάδα.

Θα ήταν αξιόλογο και ση-
μαντικό συγχρόνως να ασχο-
ληθεί κάποιος Ζαγορίσιος με
την συλλογή στοιχείων και
κατάλληλου υλικού και την
έκδοση κάποιου διδύμου πα-
νός στο θέμα αυτό: οι λαϊκοί
οργανοπαίχτες στο Ζαγόρι.

Ε. ΣΚΟΤΡΗ

Όσοι από τους αναγνώστες
των Αθηνών εξημερώνονται
μπορεί να πληρώσουν την
εισφορά τους στο Ρζάριο
δρόμο οδός Βασιλ. Σοφίας
24, θα πουν τον καφέ τους
και θα γλυτώσουν τα ταξί-
δρομικά έξοδα.

Ζαγορίσιοι ποιητές

ΜΑΣ ΕΦΥΓΕΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ!

Αφιερμένο στη μνήμη του αξιέχαστου
φίλου κι εκλεκτού συγγραφέα αεί-
μνηστου ΚΩΣΤΑ ΛΑΖΑΡΙΔΗ

Ήσουν το φως του Κουκουλιού κι όλου του Ζαγοριού.
Και με την πέννα σου θερμά το Βίκο μας υμνούσες.

Όλοι σε αγαπούσαν και σε θαυμάζανε μαζί.

Γιατί ήσουν άνθρωπος χρυσός κι όλους μας συγκινούσες.

Μέσ' στο Κουκούλι το γλυκό περνούσες τον καιρό σου.

Με συντροφιά την πέννα σου στόλιζες τα γραφτά σου.

Και όσοι τα διαβάζανε ξεθάρουν η ψυχή τους.

Για το Ζαγόρι δούλευες. Κι ήταν κρυφή χαρά σου.

Κι ήρθε η μέρα η πικρή που πίκρανε τους πάντες.

Και κει η' όλοι σε κύτταζαν κι άκουγαν τη λαλιά σου,

Έκλεισες τα ματάκια σου, Κώστα αγαπημένε.

Κι όλοι σε κλάψαν και θρηνοῦν την άγια την καρδιά σου.

ΚΑ'ΤΡΟ

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΜΟΣ

★

ΟΜΟΡΦΗ ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

Όμορφη κόρη του βουνού κι αφράτη βοσκοπούλα,
που μοιάζεις με τις άγγιχτες κι αφίλητες 'Ιερές'ίδες,
νέκρες τον τρανό σεβάνο που λυώνει την καρδιά μου
όταν σε βλέπω στην ερμιά να βόσκεις το κοπάδι,
το χρυσάφειο δειλινό στο ρέμα, για στο στάλο,
και στη βρυσοῦλα το ταχύ ο Αυγερινός που σκάει!
Όταν ζυγώνω ο άμοιρος να σε καλημερίσω
και να σου πω τον άσβηστο καμή, βουνό τον πόνο,
σου μου θυμώνει άπρεπα, βαριά με βαλαντώνει.

Γιατί, γλυκειά μου κορασίδα, γιατί γα'ί'τανοφρύδω,
σα μ' αντικρύξεις χάνεσαι σαν αγριοπεριστερά;
Μη μου κακιώνεις πέδρικα, μη χολοσκάς τριγόνια,
μη με προγγάς, μη σκιάζεσαι, στο λόγο μη μου φεύγεις.
Μη μου μαραινεις τ' όμορφο λουλούδι της αγάπης!...

Πόσες λαχτάρες μέσα μου ξυπνούν και πόσους πόθους
τ' αταίριαστα τα νιάτα σου, τ' ασύγκριτά σου κάλλη!
Μη πηλαλάς, λαφίνα μου, μανόρα μου μη τρέχεις.

Το λυγρό σου το κορμί, τ' όμορφοκαμμένο,
ο γαλατένιος σου λαιμός κι ο αμάλαγός σου κόρφος,
τα μάτια σου τα ολόφωτα και τα ξανθά μαλλιά σου,
με τα χειλάρια τα δροσά, τα ποθοπλανταγμένα,
που λένε νάνα ιφράουλα, για τροφαντά κεράσια,
όλα μιλούν και κλαίγονται κι όλα διψούν γι' αγάπη!

Να ιδείς γιορτάσι πρόσχαρο που θάχει η πλάση απόψε!

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Γιατί βογκάς, ορέ χωριό,
και βαριαναστενάζεις,
γκρεμιστικές συθέμελα
ζωντάνια πια δεν βγάζεις.

Γιατί αυτή η απελπισία
κι αυτός ο χαλασμός σου
κι αυτό το κλάμα το βαρύ
και το παράπονό σου.

Ήσουν χωριό περήφανο
χωριό κεφαλοχώρι,
σ' έχτισαν μέσ' τα βουνά
οι άριστοι μαστόροι.

Πως έφυγες, πως έρρεψες
σαν του Μαρτίου τα χιόνια,
σαν τον φτελιά ξεράθηκες
μέσ' τον κακό αιώνα.
Ξύπνα χωριό μου έρημο
άνοιξε την αγκαλιά σου
νάρθουν τ' αδέρφια, οι συγ-
(γενείς
και τα πολλά παιδιά σου.

Μαζί σου όλοι ζήσαμε
τη φτώχεια και τη λύπη,
μαζί σου όλοι ακούσαμε
κανόνια και τη νίκη.

Σήκω, αντρείψου, θέριψε,
γίνε όπως και πρώτα,
για να χτυπήσ' ο τσοκάνος
στον Ζαγοριού την πόρτα.

Δεν θα σ' αφήσουμε ποτέ
χωριό μου να χαθείς,

εμείς θα σ' αγκαλιάσουμε
πάλι ν' αναστηθείς.

Άιντε και θάρθει Πασχαλιά
θα γίνουν πανηγύρια,
θα βγουν τα νιάτα στο χορό
φορώντας τα στολίδια.

Θ' αφήσουν μάνες τα παιδιά
στην κούνια φασκιωμένα,
θα στολιστούν, θ' αρματω-
(θούν
για χάρη σου εμένα.

Τ' αλώνια θα γεμίσουνε
μ' ωραίες κοπελλές,
φορούν ασήμι και χρυσό,
φλοκάτες και ποδιές.

Η ζώνη με το μάλαμα
γίλεκι κεντημένο
και πέντε δίπλες το φλουρί
στο στήθος κρεμασμένο.

Σήκω ν' ακούσεις το Γρηγόρη
να παίζει Ζαγορίσια,
δέκα γύρους ο χορός
αγόρια και κορίτσια.

Έβγα και βάλε μια φωνή
σ' ανατολή και δύση
πως το Τσερβάρ δεν πέθανε
έζησε και θα ζήσει.
Ελαφότοπος — Αύγουστος
1988.

ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

★

ΤΑ ΤΡΕΝΑ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

(Χαριζόμενο σε ότι αγα-
πήσαμε και χάθηκε)

Φεύγουν του σταθμού τα τρέ-
(να,
φεύγουν κι αφήνουν μόνο
μνημές θλιβερές και πόνο
τριφερά μάτια κλαμένα.

Φεύγουν του σταθμού τα τρέ-
(να
φεύγουν, τρέχουν, κυλάνε...
— Έβρεις να μου πεις, που πά-
(νε
με τα φώτα τους σβησμένα;

Τρέχουν κι άκου πως σφυρί-
(ζουν,
τι καπνούς αφήνουν πέρα,

(κρέπια μαύρα στον αγέρα)
και αγκομαχούν και τρίζουν.

Κι όπως σέρνουνε ξοπίσω
ξεχασμένα από τα χρόνια
τα παλιά, σαθρά, βαγόνια
θέλω κάτι να ρωτήσω.

Θά 'ναι εκεί που πάνε αστέρια
δροσερές βρύσες, λουλούδια
άγγελοι, πουλιά, τραγούδια,
θάνατοι άσπρα περιστέρια;

Όμως φεύγουν τα τρένα
τρέχουν δε μου μιλάνε,
δε μου λένε για που πάνε,
με τα φώτα πια σβησμένα...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ

Τ' αποβράδυ γλυκόλαμπος προβάλλει ο Αποσπερίτης,
κι όταν η ξαπτερή νυχτιά θ' απλώσει όλα τα μάγια,
έλα στην ακροποταμιά, στο φρύδι από το βράχο.
Θ' αναστενάζουν τα κλαριά στ' ολόδροσο τ' αγέρι,
σιγαλινό θα σέρνεται στα πόδια μας το ρέμα,
στο πλάι' μας ψιθυριστά λεύκες κι ιτιές θα σκούνται.
Αντίπερα θα ηχούν κυπριά, φλογέρες θα το λένε,
πασιχάρα θα λάμπουν στον ουρανό τ' αστέρια
κι εμείς τα δυο, ματάκια μου γλυκά και λιγνιμένα,
θα πούμε απ' τ' ασπιδόχειλο ποτήρι της αγάπης!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΙΝΔΕΑΣ

Υδρευση Αρίστης - Βίκου

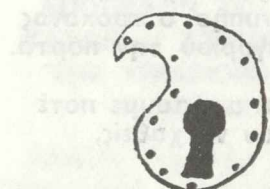
Αξιότιμε κ. Διευθυντά,
Σας γράφω από την Αρίστη. Ένα χωριό από τα Δυτικά Ζαγοροχώρια. Δεν θα σας απασχολήσω δια όλα τα προβλήματα του χωριού παρά ένα φλέγον πρόβλημα, η έλλειψη του δώριου του Θεού (το νερό) και εξηγούμαι:

Προ ετών οι αρμόδιες υπηρεσίες της Νομαρχίας κατόπιν μελέτης και της σχετικής οικονομικής ενίσχυσης μετέφεραν νερό από πηγές έξω από το χωριό. Αλλά η ποσότης δεν είναι αρκετή και κατά τους θερινούς μήνες Ιούλιον Σεπτέμβριον και ίσως Οκτώβριον ελλοττούται, με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετούμεθα και η παροχή του νερού γίνεται εις πολύ μικρά χρονικά διαστήματα, 1)4 ή 1)2 ώρα την ημέρα. Εις περιοχή του χωριού μας (τοποθεσία Χαλίκι), υπάρχουν ενδείξεις για άφθονο νερό και είναι αληθέστατον, διότι κατά την προπολεμικήν εποχήν 1939-1940, όταν εγίνετο η οχύρωσις της Γκραμπάλας, το σπινθηρίον είχε κάνει εκσκαφήν και εφοδιάζετο νερό από αυτήν την τοποθεσίαν, καθώς και τα στρατιωτικά τμήματα.

Το μέρος αυτό που υπήρχε το νερό σκεπάστηκε με πέτρες και χώματα σε βάθος. Πολλές φορές προσφύγαμε εις τας αρμοδίας αρχάς, αλλά πήραμε πάντοτε την στερεότυπη απάντησιν. «Μα το χωριό σας είναι μέλος στον Σύνδεσμο Υδρεύσεως Ζαγορίου και σας δίδομεν κάθε χρόνο πιστώσεις, σε λίγο καιρό θα έχετε αφθονότατο νερό». Αλλά δυστυχώς μόνο υποσχέσεις αν και πέρασαν 15 χρόνια που είναι το χωριό μας μέλος καμιά πρόδοος, έως πότε θα περιμένουμε; Η απόδοση του νερού που προορίζεται για το Σύνδεσμο είναι 25 κυβ. ποσότης που δεν αρκεί ούτε για τα πλησιέστερα χωριά.

Ο Σύνδεσμος καλά θα κάνει να έλθει να αξιοποιήσει το νερό στο Χαλίκι Αρίστης γιατί κατά τους υπολογισμούς το νερό είναι αφθονότατο, οπότε τα χωριά Αρίστη, Βίκος, Άγιος Μηνάς ίσως και Μεσοβούνι, θα εξυπηρετηθούν από αυτήν την πηγή. Εξαντλήθηκαν τα όρια υπομονής και αναμονής, πήραμε την απόφασιν να ενεργήσωμεν μόνοι μας, να ερευνήσωμεν την τοποθεσίαν που υπάρχει νερό. Αλλά πώς; Χρή-

ματα «γιοκι» να καλέσωμεν έστω και ένα ραβδόσκοπον που και αυτός θέλει τα εξοδά του. Αλλά ευτυχώς για ημάς το καλοκαίρι στο χωριό μας ήλθε μια συγχωριανή μας που είναι παντρεμένη στο χωριό Τρύπια Αιγίου και ένωσε την έλλειψιν του νερού, γιατί δεν μπορούσε να πλύνει τα παιδιά της. Και πάνω στην συζήτησιν έλαβε μέρος και μας είπε, πως στην Τρύπια έχει γείτονα ραβδόσκοπον ο οποίος έχει επιτυχίς 90ο)ο στην ανεύρεσιν νερού, θα τον παρακαλέσω να έλθει στο χωριό και ελπίζω να τον κατάρω γιατι οι οικογενειακές μας σχέσεις είναι άριστες. Ο ραβδόσκοπος ήλθε με τον σύζυγον της χωριανής μας χωρίς καμία αμοιβή και τον ευχαριστούμε. Πήγαμε στην τοποθεσία Χαλίκι που υπάρχουν ενδείξεις, ηρεύνθησε και

εντόπισε νερό εις βάθος 32 μέτρα 6'10 ίντσες, με 8 υδροφόρα στρώματα, το πρώτο εις 7 μέτρα 1-2 ίντσες, ίσως από το στρώμα αυτό κατόπιν εκσκαφής εφοδιάζοντο με νερό τα στρατιωτικά τμήματα Γκραμπάλας.

Όλοι σκεπτόμεθα τι ενέργειες να κάμωμεν, για να εξοικονομήσωμεν τα χρήματα που χρειάζονται για την γεώτρηση. Κατόπιν παρακλήσεως μας ο ραβδόσκοπος έδεχθη να ερευνήσει και την τοποθεσίαν Λίμνη (έκτασης 1.500 στρ.) που πολλά έχουν ακούσει από τους προγόνους μας.

Καθώς μάθαμε, ο Θουκιδίδης στο σύγγραμμα διαπραγματεύεται για τον Θύαμιν (Καλαμά), ο σχολαστής γράφει και αυτός ότι ο Θύαμιν ηγάζει από την Λίμνη Αρίστης (πράγματι μέχρι το 1905 ήτο Λίμνη κατόπιν έργων εγένετο η αποξηράνσις. Τον χειμώνα γίνεται λίμνη).

Οι πρόγονοί μας έλεγαν ότι, όταν πλημμυρίζει η λίμνη πηγάζει νερό πλησίον του Μοναστηρίου και όταν λιγοστεύει σταματάει η ροή του νερού, αυτό το φαινόμενο συνεχίζεται και σήμερα).

Πήγαμε στη λίμνη, πρώτη έρευνα στο σημείον που είχε ενεργήσει γεώτρηση η αρμόδια υπηρεσία Νομαρχίας, αποτέλεσμα αρνητικόν. Εις παρατήρησιν μας ότι είχε ανευρεθεί νερό αλλά επειδή η ποσότης θεωρήθη ανεκμετάλλευτος την έκλεισαν. Είπε ίσως κατά την εποχήν της γεώτρησης υπήρχε χειμερινή ροή και σταμάτησε λόγω ξηρασίας. Εξακολούθησε την έρευνα στη Βόρειο - Δυτική περιοχή της λίμνης. Τα αποτελέσματα της ερευνής αρνητικά, εν συνεχεία άρχισε την έρευνα στην εσωτερική περιοχή της λίμνης. Θετικά αποτελέσματα και μάλιστα σε ένα χάνδακα που άνοιξαν οι κάτοικοι του χωριού δι' ιδίων εξόδων εις βάθος 6-7 μέτρων, η ποσότης του νερού είναι 4-6 ίντσες. Ο ραβδόσκοπος μας είπε ότι εις βάθος 18 μέτρων το νερό είναι 12-15 ίντσες.

Εν συνεχεία ηρεύνθησε την Βόρειο - Ανατολική περιοχή εντόπισε νερό 12-15 ίντσες εις πέντε σημεία απέχοντα το ένα από το άλλο 30-50 μέτρα και βάθος 28-52 μέτρα. Ηρεύνθησε και την τοποθεσία Μικρή Λίμνη όπου είχε πραγματοποιήσει γεώτρηση η Δ.Ε.Η. με θετικόν αποτέλεσμα εις βάθος 70 μέτρων. Χωρίς να το γνωρίζωμεν ότι υπάρχει γεώτρηση ο ραβδόσκοπος ενετόπισε στα 70 μέτρα νερό 10-12 ίντσες.

Κύριε Διευθυντά, εξ όλων των ανωτέρω αποδεικνύεται ότι στην περιοχή του χωριού υπάρχει άφθονο νερό. Προς αποδείξιν της υπάρξεως του χρειάζεται έρευνα, για να επαληθευτούν τα όσα ακούσαμε από τους προγόνους, από το σύγγραμμα του Θουκιδίδου, από την γενομένην εκσκαφήν που ανευρέθη άφθονον νερό εις 7 μέτρων. Το καλοκαίρι γίνεται χρήση για πότισμα δυναμικότητας 7 ιντσών. Χρειάζεται έρευνα και προπαντός στη λίμνη γιατί εκτός από την ύδρευση των κοινοτήτων θα αποδοθούν στην καλλιέργεια 2.000 στρ.

Ελπίζουμε ότι επί τέλους οι υπηρεσίες της Νομαρχίας θα ενδιαφερθούν σοβαρά και παρακαλούμε τον κ. Νομάρχη να ενδιαφερθεί προσωπικά.

Φιλικά

ΠΕΤΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Γ. ΣΤΡΟΥΛΙΑ

ΟΙ ΑΡΡΩΣΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

1. Σελίδες 160, εκδόσεις 30, πίνες 3, τιμή 700 δραχμές.

Το βιβλίο αυτό θέλει να μεταδώσει στον αναγνώστη κτηνοτρόφο, στην αγρότισσα νοικοκυρά και στον κάθε ενδιαφερόμενο τις επιστημονικές γνώσεις και τις εμπειρίες για την αποτελεσματική πρόληψη ή θεραπεία των ασθενειών, που απόκτησε ο συγγραφέας - κτηνίατρος, εφαρμόζοντας στην πράξη την κτηνιατρική επιστήμη επί 30 χρόνια, σε πολλούς νομούς της χώρας.

Για να βοηθηθούν οι κτηνοτρόφοι να καταλάβουν καλύτερα όσα τους ενδιαφέρουν, γίνεται στην αρχή του βιβλίου μια σύντομη καταγραφή των ισχυροτέρων ασθενειών των ζώων, αναφέροντας με λίγα λόγια τους τρόπους με τους οποίους η κτηνιατρική επιστήμη τις προλαμβάνει με ειδικά φάρμακα ή θεραπείες με ειδικά φάρμακα.

Για τις απορίες που μπορεί να δημιουργηθούν στον αναγνώστη διαδίδοντας τη σύντομη αυτή περιγραφή των διάφορων ασθενειών, αναγράφεται και η σελίδα του βιβλίου παρακάτω, όπου μπορεί να καταφύγει για να βρει περισσότερες πληροφορίες και συμβουλές για την κάθε αρρώστια.

Μετά το ημερολόγιο αυτό των ασθενειών των ζώων, ακολουθεί η περιγραφή των ασθενειών των οικιακών γιδόπροβάτων, των πούλων και των κουνελιών, που ενδιαφέρει όλους τους αγρότες, γιατί έχουν μεγάλη σημασία για την αγροτική οικονομία.

Στη συνέχεια το βιβλίο ασχολείται με τις αρρώστιες που ξεκινούν από την κακή ή ανεπαρκή, σε θρεπτικό, διατροφή των ζώων, τη σωστή χρήση της ζαχαρόπυλκας, που θαμβοκαλιεύρου κλπ.

Ακολουθούν στη συνέχεια οδηγίες για την παρασκευή ειδικών φαρμάκων για τις σγελάδες γαλακτοπαραγωγής, το μοσχάρι πάχυνσης και το γιδόπροβάτο.

Τέλος, γίνεται μια λεπτομερής περιγραφή των μεταδοτικών ασθενειών των ζώων, αρχίζοντας από τις ζωονομικότερες (μελίσσιος πυρετός, εχινόκοκκος κλπ.) και καταλήγοντας στις αρρώστιες που δεν προκαλούνται από μικρόβια.

Το βιβλίο στα Γιάννινα το διαβάζει ο κτηνίατρος Αγ. Βαλεράς.

Επιτακτική η ανάγκη για αναμόρφωση του Διατάγματος Ζαγορίου

Η ιδιαιτερότητα και η ανάγκη διατήρησής τους που διαθέτουν ορισμένες περιοχές οδήγησε στη θέσπιση ειδικών όρων ιδόμορφης που επιβάλλονται συνήθως με προεδρικά διατάγματα (Π.Δ.).

Μια απ' αυτές τις περιοχές είναι εκείνη των Ζαγοροχωρίων για την οποία ισχύει ειδικό Π.Δ.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Ο συνάδελφος Αρχιτέκτων Βασιλίας Χαρίσης με την ιδιότητα του Γενικού Διευτή ΥΟΠ προσεγγίζοντας με ευαισθησία το Ζαγόρι, με μια πραγματικά ενδιαφέρουσα και εμπειροπαραγμένη ανάλυση (Ζαγοροχώρια - Αθήνα 1979) εκδηλώθηκε τη θέσπιση ειδικών όρων δόμησης και υπογράφηκε σχετικό Προεδρικό Διάταγμα.

Το γνωστό πλέον ως Διάταγμα Ζαγορίου. Κυρίαρχος και αποκλειστικός στόχος του η προστασία όχι μόνο του Ζαγορίου αλλά και της ευρύτερης περιοχής του.

Οι επί μέρους διατάξεις του Διατάγματος χαρακτηρίζονται από εξοχιστική λεπτομέρεια και διαυγή σαφήνεια. Αρκεί να σημειωθεί ότι η παραδοσιακή αρχιτεκτονική δεν είναι δυνατόν να φέρει περισσότερες πληροφορίες και συμβουλές για την κάθε διατάξεις.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η πιστή εφαρμογή του Διατάγματος ολόκληρη την περιοχή και κυρίως σε οικισμούς με αλλοιωμένα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά (όσοι κτίστηκαν στον πόλεμο) ή σε σύγχρονους οικισμούς (Καρούς) ή σε περιοχές εκτός σχεδίου (περιοχή π.χ. Χρυσόβιτας) δημιουργεί καθημερινά πολλά προβλήματα. Ύστερα από μια εξάχρονη εμπειρία στην επιτροπή Αρχιτεκτονικού Ελέγχου φάνηκε ξεκάθαρα ότι το Διάταγμα χρειάζεται αναμόρφωση.

Η ανέγερση σπυλών και αποθηκών, η κατασκευή των κτιρίων παταγοπού στη Χρυσόβιτα, η εγκατάσταση των προκατασκευασμένων κτιρίων της ΔΕΗ επίσης στη Χρυσόβιτα, η ανέγερση μικρών ή μεγάλων δημοτικών κτιρίων ή εγκατάσταση μονάδων εκτροφής γουνοφόρων ζώων στο Γρεβενίτι, η ανέγερση οικοδομών σε οικισμούς π.χ. η Μάζια, το καλούνται από μικρόβια.

Το βιβλίο στα Γιάννινα το διαβάζει ο κτηνίατρος Αγ. Βαλεράς.

ματος.

Το κύκλωμα ιδιοκτήτες - μελετητές - επιτροπές ελέγχου βρίσκονται τακτικά σε πέτοια σύγκυση που γνωρίζεται η μπορεί να θεωρηθούν η έλλειψη συνέπειας η αυθαίρεση, η παρανομία ή παρατυπία και γιατί όχι η κοροϊδία. Γνωρίσματα που καλλιεργούν στους πολίτες μια σχέση εδάρτησης με την «Εξουσία» που θυμίζει άλλες εποχές. Χρόνια τώρα διαπλώνεται η άποψη από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ότι το Διάταγμα χρειάζεται αναμόρφωση. Οι επιτροπές αρχιτεκτονικού ελέγχου αυτοεπιβεβαιώθηκαν και αυτοδιαπιστώθηκαν πάμπολλες φορές χωρίς όμως να προχωρήσουν παραπέρα. Συνήθως ε-

ως της πολιτιστικής φυσιογνωμίας του Ζαγορίου που εκπονήθηκε πριν τέσσερα χρόνια, αρκούνται στο ρόλο του διαβιβαστή τροποποιητικών (για σύνδεση με τη ΔΕΗ) μελετών στις ΕΠΑΕ, τα μέλη των οποίων με μια κακώς εννοούμενη «κοινωνική»

Του αρχιτέκτονα - μηχανικού ΣΠΥΡΟΥ ΠΑΝΤΑΖΗ

«κ» θεώρηση σφραγίζουν τη «ντε φάκτο» απόφαση του ιδιοκτήτη ή μελετητή εγκρίνοντας τη μελέτη (που δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με την αρχική εγκρίσις) του τελειωμένου ήδη κτιρίου.

Λίγο - πολύ εθελουφλάν όλοι.

ΠΑΠΙΓΚΟ: Νέα παραδοσιακή οικοδομή. Το σπίτι του Κλέαρχου Σπάρτα

Εξάττοντας κάθε φορά πέτοιες μελέ-

τες αυτοδιαπιστώνονται (τόσπε:

«πρέπει να αναμορφωθεί το Διάταγμα» και τις εγκρίνουν «παρανομή-

τας» για κοινωνικούς λόγους ή τις

απορρίπτουν.

Οι μελετητές πολλές φορές σχεδι-

άζουν (σύμφωνα με τις διατάξεις

του Διατάγματος) γνωρίζοντας απ'

την αρχή ότι δεν πρόκειται ποτέ να

υλοποιηθεί (τουλάχιστον μορφολογι-

κά) η μελέτη τους. Οι ιδιοκτήτες

βρίσκονται στο μέσον αυτής της τρε-

αγγίζεις τα όρια της πραγματικότητας.

Προτείνεται και υιοθετείται η στέ-

γαση με τοίγκο των οικοδομών στη

Μηλιά Μετσόβου, αντάρτα ενόψει α-

υτό το ΥΠΕΧΩΔΕ, γιατί αντίκειται

προς το Διάταγμα.

Η θεωρία για εξέταση και αναμόρ-

φωση στο σύνολο του Διατάγματος

στέκεται εμπόδιο στους αρμόδιους

που δεν τολμούν να εισληφθούν τρο-

ποποιήσεις κάποιων επί μέρους δια-

τάξεων που ξεχνώντας ότι το καλύ-

πτερο είναι εχθρός του καλού.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Φάνηκε ξεκάθαρα ότι το Διάταγμα χρειάζεται επανεξέταση και ανα-

μόρφωση, που θα στοχεύει στην καλύτερη και σωστότερη αντιμετώπιση της περιοχής.

Ο αριθμός ζωνών και βαθμών προστασίας, η απαγόρευση ή όχι οικισμών θα ανοίξει νέους ορίζοντες. Μέσα απ' τη μελέτη θα εντοπισθούν

περιοχές για ανέγερση δημοτικών ή δημοτικών κτιρίων που απαιτούνται η επιβολή των άλλων αρχιτεκτονικών και περιβαλλοντικών θεώρησεων.

Αν οι αρμόδιοι υπηρεσιακοί παράγοντες η ίδια η πολιτεία, το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν ανταποκριθούν άμεσα στην αναγκαιότητα αυτή, απομένει στο τεχνικό επιμελητήριο Ελλάδος - Τμήμα Ηπείρου να αναλάβει την πρωτοβουλία, σε συνεργασία με το σύλλογο Αρχιτεκτόνων Ιωαννίνων για σύσταση ομάδας εργασίας μελετητών με αντικείμενο την υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων για αναμόρφωση του Διατάγματος σε τακτό χρονικό διάστημα.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Στην Ανθή Πελοπίδα Καμπούκα, που πέρασε στη Νομική Σχολή Αθηνών, ευχόμαστε καλή πρόοδο.

Στην Ανδρομάχη Ντ. Καραγιάννη, που πήρε το πτυχίο της Φιλοσοφικής Σχολής ευχόμαστε καλή σπουδαστική.

Εκπ. Σύλλογος Ασπράγγελλων

ΠΑΙΔΕΥΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ιωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 0651/28.088-26.266
Αυτομάτος Τηλεφωνητής
33.469

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Βασίλειος Βύρων
Βασίλειος Κώστας
Γιάννης Ευριπίδης
Λαμπρινός Στάθης
Νικόλαος Γιάννης
Τζιβάς Βασίλειος
Τζιβάς Φρίξος
Τσάουσης Αλεξάνδρας

ΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
Γ. Δούβαλη - Ε. Αποστόλου
28 Οκτωβρίου 41

Ιστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου
Κ. Οικονόμου

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ — ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΑΥΤΟΥ
ΑΡΙΘ. 2 — ΛΥΓΓΙΑΔΕΣ

Το χωριό αυτό βρίσκεται ΝΑ των Ιωαννίνων, απάνω από τη λίμνη των Ιωαννίνων και στην ανατολική πλευρά του Μιτσιελιού, που ο Αραβαντινός — «Χρονογ. Ηπείρου Β'» σελ. 59 το ταυτίζει με το αρχαίο βουνό «Λύγγος, από το οποίο και η ονομασία του χωριού. Προϋπήρχε της κατακτήσεώς με 59 στίχια. Αργότερα ξεκληρίσθηκε απ' ότην πανούκλα (βλ. Δεινοπαθ.).

Κατά τον Κ. Παπαγεωργίου — «Λυγγιάδες» σελ. 3. «Όπως φαίνεται από τη «θύμηση» είναι παλιό κεφαλοχώρι οι Λυγγιάδες, αφού χτίστηκε τον καιρό που πώθηκε η πόλη. Διότι για πρώτη φορά το χωριό στη θέση «Χώρα», πίσω από το σημερινό χωριό, κοντά στο καταφύγιο των ορειβατών. Το «Έξω χωριό» ήταν στη θέση που είναι σήμερα οι Λυγγιάδες και που ο Βησσαρίωνας βόηκε τότε ερειπωμένες εκκλησίες. Ύστερα από 150 χρόνια (1686) επειδή πολλαπλασιάσθηκε ο κόσμος που ζούσε στους οικισμούς, Αμυγδαλιά, Κιατσούφι, Κράβαρι, Λάκκο - Κρασιά, Μαριάδων, Περιστέρι ή Περίπερι, Ράχη Λάη, και Μουτσάδες και επειδή δε μπορούσαν να ζήσουν χωριστά, μαζεύτηκαν όλα τα στίχια γύρω από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, που έκτισε ο Βησσαρίων Μακρός και έτσι ο αριθμός των σπιτιών έφθασε πάλι τα 59. Επίσης προσχώρησαν και πολλοί κάτοικοι από την Τσαμουριά.

Αναφέρεται και στο χρυσόβουλο του Ανδρόνικου του Προσβυτέρου «Πανούριος 1321», «Χρονογραφία Ηπείρου» του Αραβαντινού.

Β' σελίς υπόμνημα 2ον στίχοι δλάχων οι Μουτσάδες «Βλάχων Γευγελάτων δουλοπαροίκων».

Υψόμετρον 950 μ. έκτασις 27 ιετραγωνικά χιλιόμετρα, γεωργική γη 0,7, βοσκότοποι 27,6, δάση 3,0, ορεινή περιοχή. Χιλιμετρική απόσταση από Ιωάννινα 10 χιλιόμετρα.

Ο πληθυσμός αυτών

1. Αρχικά κατά την ίδρυση είχε στίχια 59.
2. 1857 κατά τον Αραβαντινόν — Χρονογρ. Ηπείρου Β' σελ. 333 — χριστιανικοί οίκοι 20, στέφανα 50.
- 2L 1870 κατά το Λαμπριζή — «Ζαγοριανά» σελ. 56 Λυγγιάδες οίκοι 43, κάτοικοι 250.
3. 1873—74 κατά την Έκθεση της Εκπαιδευτ. Επιτροπής — «Επιστηρίς Φιλεκ. Ηπειρωτικού Συλλόγου Κων/πόλεως» σελ. 164 — Λυγγιάδες οι κάτοικοι 150».
4. 1880 κατά τα Οδοπορικά Ηπείρου και Θεσσαλίας Επιστημονική Γραφείον Τπουργ. Στρατιωτικών — «Λυγγιάδες χριστιανοί 496».
5. 1899 κατά τον «Αγώνα» της 27 Αυγούστου — «Λυγγιάδες κάτοικοι περί τους 250».
6. Κατά την Στατιστική Υπηρεσίαν της Ελλάδος
Απογραφή 1913 άρρ. 111 θήλ. 139 Σύνολο 250
Απογραφή 1920 άρρ. 106 θήλ. 116 Σύνολο 222
Απογραφή 1928 άρρ. 105 θήλ. 103 Σύνολο 208
Απογραφή 1940 άρρ. 183 θήλ. 269 Σύνολο 452
Απογραφή 1951 άρρ. 66 θήλ. 73 Σύνολο 139
Απογραφή 1961 190
Απογραφή 1971 137
Απογραφή 1981 147

Τα Σχολεία επί Τουρκοκρατίας

Στο χωριό αυτό αρχικά και επί αρκετά χρόνια το Κεντρικό Σχολείο και αργότερα κοινό (γραμματοδιδασκαλείο).

1. 1870 κατά το Λαμπριζή — «Ζαγοριανά» — Λυγγιάδες Σχολ. ήρξαντο από τινον χρόνων εκ των εισοδημάτων των βουνών να διατηρώσι κοινό σχολείον.

2. 1873—74 κατά την Έκθεση της Εκπαιδ. Επιτροπής — Επιστηρίς Φιλεκ. Ηπειρωτικού Συλλόγου Κων/πόλεως» σελ. 164 — Λυγγιάδες Σχολείον κοινόν. Μαθηταί 13, ο διδάσκαλος λαμβάνει μισθόν γρ. 800 εκ συνεισφοράς των κατοίκων και την τροφήν, χορηγεί το Μοναστήριον του Αγίου Γεωργίου.

3. 1893—94 Ελευθ. Νικολαΐδου — Σχολεία Ηπειρωτ. Επαρχίας Ιωαννίνων — «Ηπειρωτικό Ημερολόγιο» — σελ. 163 «Λυγγιάδες γραμματοδιδασκαλείο με 3 τάξεις».

4. 1899 κατά τον «Αγώνα» της 27 Αυγούστου — «Λυγγιάδες»... συντηρεί γραμματοσχολείον, εν οι εις διδάσκαλος παιδεύει υπέρ τους 20 μαθητάς και μαθητοίτας».

5. Κ. Παπαγεωργίου «Λυγγιάδες» σελ. 10 — «ως που βρίσκουμε τους Λυγγιάδες με σχολείο και με δάσκαλο τον πατέρα του Γυμνασιάρχου κ. Σούλη. Το σχολείο αυτό που σώζεται και σήμερα απείραχτο από τους Γερμανούς έγινε στα 1899—1900. Το σχολείο αυτό λειτουργούσε πολλά χρόνια πιο μπροστά και από τα 1872.

Για τη λειτουργία και συντήρηση του σχολείου του χωριού αυτού προσέφερον οι κάτοικοι αυτού με συνεισφορές τη Μονή του Αγίου Γεωργίου και η Αγγελική Πατάζογλου.

Ο Άγιος Κοσμάς και οι Λυγγιάδες

Ο Κώστας Λαζαρίδης — «Το Ζαγόρι και ο Κοσμάς ο Αιτωλός» σελ. 50 αναφέρει ότι δε μπόρεσε να συγκεντρώσει κανένα στοιχείο που να κάνει γνωστό ότι «ανέθηκε ο Κοσμάς στο χωριό αυτό. Γι' αυτό οι Λυγγιάδες πρέπει να θεωρούνται από τα χωριά, που δεν τα επισκεφθήκε ο Άγιος Κοσμάς».

Δεινοπαθήματα

Και τα χωριά αυτά υπέστη δεινοπαθήματα — καταστροφή από την πανούκλα — αβάστακτοι φόροι, τακτικοί και έκτακτοι, πυρπολήσεις, φόννοι.

Η πανούκλα. Η ιστορία του χωριού όπως αναφέρεται στη «θύμηση» σε μηνιαίο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου του χωριού αυτού γραμμένη από τον ιερέα Παπαδημήτριον.

(Χρ. Σούλη «επιγραφαί και ενθυμήσεις ηπειρωτικάς», «Ηπειρωτικά Χρονικά 1934 και Κ. Παπαγεωργίου οι Λυγγιάδες σελ. 3».

Κ. Παπαγεωργίου «Να πως έγραφε ένας Λυγγιάτης παπάς την Ιστορία του χωριού του σ' ένα μηνιαίο της εκκλησίας. Τη θύμηση αυτή δημοσίευσε και ο κ. Χρ. Σούλης (Ηπειρωτ. Χρονικά 1934 σελ. 119 (διασυνεισμένη) όπως δημοσιεύεται ολόκληρη χωρίς την ορθογραφία.

«...Πως ευρέθη το χωριό μας, η ρίζα του και οι εκκλησίες του, Άγ. Γεώργιος, Άγ. Νικόλαος, Άγ. Δημήτριος, Άγ. Μηνάς και Προφήτης Ηλίας. Αφού ευρέθηκε το χωριό μας όπως ήταν μετά το πάρασμο των Τούρκων.

Επέρασε πολύ ολίγος καιρός κι ύστερα εβάρσε η πανούκλα και χάθηκε ο κόσμος και απομένιναν 6 στίχια μόνον, κι αυτά τα 6 στίχια σκόρπισαν, άλλοι στο Κουτσούφι, στον Κράβαρη, στη Μυγδαλιά, στα παλιομάντρια, οι εκκλησίες έπεσαν, και το χωριό έξω ρήμαξε, διότι από την αρχή δυο χωριά βρέθηκαν εδώ, όμως και περνώντας ο καιρός ως 150 χρόνια αφού ρήμαξε το χωριό, τότε εβγήκε ο Βησσαρίωνας

από τα Γιάννινα που ευρέθη την εκκλησιά πεσμένη και ήταν και ρουμάνι (κουρί) έβαλε και έβτισαν την εκκλησιά του Άη - Γιώργη όπου ήταν εκκλησιά του χωριού και την έκτισε ως Μοναστήριον και τότε αβγάτισαν ο κόσμος καθώς ευρέθηκε και γι' αυτό έλαβα ολίγη άδεια και εσβήσωσα από το φερμάνι των Σπαχίδων και τα σημείωσα εδώ να ξέρετε χωριανοί πως ήταν η αρχή του χωριού μας Λυγγιάδες και όποιος πειράζει το χωριό μας σε τόπους, σε σύνορα και να σας λέγουν ότι το χωριό μας είναι καινούριο για να σας καταφέρουν να μας πλακώσουν τους τόπους μας να δίνετε την απόκριση ότι το χωριό μας είναι παμπάλαιο από τον καιρό του Κωνσταντίνου. Όμως μικροί και μεγάλοι τηράξατε το παρόν μου και αναγνώσατέ το όποιος ξέρει γράμματα και να νοιώσετε καλά τον κάθε λόγο δια να ξέρετε πού περπατάτε ο καθένας και να δίνετε τας αποκρισεις σας όπως χρειάζεται. Το παρόν βιβλίον να το σηρώσουν σε άλλο βιβλίο να βρίσκεται κατά σειρά διότι ωφελεί το χωριό μας και να το διαβάσετε συχνά να ξέρονται και τα μικρά παιδιά ακόμη πως βρέθηκε το χωριό μας.

Στα 1844 Ιουνίου 9 Παπαδημήτρησ απ' το χωριό Λυγγιάδες - Γράφας.

Στα 1453 φανερώνει το φερμάνι όπου διαβάσαμε και ήραμε το χωριό μας Λυγγιάδες πως βρέθηκε και πως ήταν στα 1453 όταν πήρε από τους Ρωμραίους την Κωνσταντινούπολη ο Σουλτάν Μεχμέτης και τη ζάκωσε με όλους τους τόπους όπου εβασίλευε ο Τούρκος έως τη σημερινή και καθώς έπλησαν την πόλιν και όσους τόπους εξάτωσε έστειλε τους σταγίδες και εμέτρησαν τους καπνούς όπως τα Βιλαέτια και κασατάδες ομοίως και στα χωριά και επήραν τα δευτέρια τους στο Βασιλεία στην Πόλη και τα έβαλε στην πλάκα και βρίσκονται την σημερινή και οι σταγίδες που έκαμαν την τότε δούλειη του εμέτρησαν τους καπνούς, τους χάρισε να πάρουν φόρο Ρωμικού Κασήμη ή δεκατέως και τον μέτρον που έκαμαν εκείνο τον καιρό ήρθαν και στο χωριό μας Λυγγιάδες και ήσαν καπνούς 59 από τον Ρωμικού τα χέρια όπου ετούρκαφε ο τόπος μας όποιος το διαβάσει το παρόν γράμμα μας θα δει και το χωριό μας κάτωθεν όνομα προς όνομα όπως ευρέθηκαν ήτοι: (ακολουθούν τα ονοματεπώνυμα των κατοίκων του χωριού).

...Αι 5 Εκκλησίες του χωριού μας είναι: Ο Άγιος Νικόλαος στη χήρα, Άγιος Μηνάς στον Μάνη, ο Άγιος Γεώργιος στο χωριό και ο Προφήτης Ηλίας στο Παλιοκλήσι».

Και συνεχίζει ο Κ. Παπαγεωργίου «σελ. 7» — «Επει λοιπόν οι Λυγγιαδίτες με τη γη, με τα γυδοτρόδατα, τα ξύλα και το χιόνι, ζούσαν και ρυλούσε ήσυχα ήσυχα η ζωή γιομάτη κόπους, αγώνες και στερήσεις, ως που μια μέρα τους βρήκε η πρώτη μπόρα, η πανούκλα και τους βάρσε. Το ξεκληρίσε το χωριό συνθέμελα, το σκόρπισε, το ρήμαξε. Μα ήταν η πανούκλα απο θανατικό» και όχι η «Νέα Τάξη πραγμάτων» και το «Θανατικό» πέρασα... και το χωριό ξανάγινε και οι φραπνοί του έφτασαν πάλι τους 59 όπως και πρώτα. Μα ήταν σκόρπισο, εδώ κι εκεί και για ν' ανακρίσουν τους μινδύνους έπρεπε να είναι όλοι μαζί και η ευκαιρία βρέθηκε με τον ερχομό του Βησσαρίωνα που εγκαταστάθηκε εκεί και έκανε τον Άη - Γεώργη Μοναστήρι (1683).

1820

Ήθε ο καιρός του Αλή Πασά. Το χωριό Λυγγιάδες εις την παρ' αυτό φονικήν των εχθρικών στρατευμάτων συμπλοκήν επιτροπήθη οι δε κάτοικοι αυτών πάντες κατέφυγον (1820) εν ώρα χειμώνος εις την Καμινιάν.

Και κατά τον Παπαγεωργίου «Μονάχα» (σελ. 8) οι Λυγγιαδίτες τη γλύτωσαν φτηνά. Τι να τους πάρεις αφού

δεν είχαν φάρμακο. Μα κι απ' αυτούς έπρεπε να πάρει κάποι. Και τους ζήτησε ένα τροβά χιόνι κάθε μέρα, για τα σημετένια του. Και, όπως λένε, τίποτε άλλο δεν πλήρωναν σ' αυτόν. Έτσι με τον τροβά, το χιόνι, κύλησαν τον καιρό τους μα δε στάθηκαν ως το τέλος τυχεροί. Γιατί από το στρατό που Χουρσίτ που έλκισε τον Αλή στα Γιάννινα έπαθαν ζημιές.

Να τι λέει ένας Γιαννιώτης σε στίχους, που έζησε εκείνο τον καιρό (Ηπειρ. Χρον. 1934 σελ. 38)

...Πολέμησαν περίσσια μ' ανδρεία φοβερά (οι σουλτανικοί) Στο Σηρόνι, στους Λυγγιάδες με τόπια προμερά.

Επήραν τους Λυγγιάδες, φεύγει η Αρβαντιά. Επήγαν στις καλύδες και έβαλαν φωτιά.

Εδώ πρόκειται για τον Ομέρ Βενώνη που ενώ ήταν στην υπηρεσία του Αλή και φύλαγε το Δρίσκο, τον κατάρρε ο Δράμαλης, με χρήματα να υπηρετήσει στο Σουλτάνο και παράτησε τον Αλή. Τώρα οι δυο κάνουν την επιχείρηση αυτή για να πάρουν. Έπει λοιπόν πλήρωσαν και οι Λυγγιαδίτες με τα καλύδια τους και ποιος ξέρει με τι άλλο τα καμώματα του Αλή...».

1851

Παπαγεωργίου — Σελ. 10 «Ηπειρ. Χρον. 1934 σελ. 19 κατά τη θύμηση ενός Λυγγιαδάτη, «εδοκιμάσαμε μεγάλη πείνα και ακρίβεια... μεγάλη ακρίβια έπεσε στα σπαρτά και μάλιστα απάτλια που έκαμε μεγάλη ζημιά».

1858

Παπαγεωργίου σελ. 10 — «Ηπειρ. Χρον. 1934 σελ. 19—21.

«...Στα 1858 γράφει. 1 Γενάρη μεγάλη ξηροπαγιά δυνατός άνεμος, κρύο ανυπόφορο, ολόκληρη η λίμνη πάγωσε επ' άκρη σ' άκρη μέχρι τέλους του μηνός, που χιόνι έπεσε στα βουνά και στο χωριό τα σπάρια κλείστηκαν, η συγκοινωνία διεκόπη, κόσμος πολύς πέθανε από το κρύο (Ηπειρ. Χρον. 1934 σελ. 19—21).

1859

Σελ. 10 — «Στα 1859, γράφει 3 Ιουνίου μεγάλη πλημμύρα, χιόνι έπεσε στο βουνό. Στις 14 Αυγούστου επάγωσε ο τόπος όλος.

1907

«Φωνή της Ηπείρου» 4 Μαΐου — η ανίατος της ληστείας πληγή, οι καθημερινώς αυξανόμενοι φόροι βαρύντατοι, η έλλειψις ασφαλείας, η νεκρωσις του εμπορίου και η σπάνις βιοποριστικού έργου υποδηθούσι και ενισχύουσι την απόφασιν τώσον ανδρώπων, οι οποίοι καθ' εβδομάδα συνεχώς αναχωρούσι και μεταναστεύουσιν εις Αμερικήν, Υπολογίζουσιν εις 100 και πλέον τα άτομα, τα οποία εκ των διαφόρων επαρχιών του νομού φεύγουσι τακτικώς καθ' εβδομάδα. Τας ημέρας αιτάς ανεχώρησαν εξ Ιωαννίνων 60 περίπου άτομα εξ αν δεκαπέντε ανήκον εις το χωριόν Λυγγιάδες».

1912—1913

Σ. Παπαγεωργίου «Οι Λυγγιάδες» — σελ. 11. Στα 1912—13 στον ελληνοτουρκικό πόλεμο, στο χωριό έμειναν δυο τουρκικοί λόχοι. Δεν έκαμαν μεγάλες ζημιές εκείνην φορά το σπίτι του Β' Σιαφάκα και του άρπαξαν το διο γιαντί ήταν στο αντάρτικο. Επίσης βόηκαν και τα λαχεία και τα χαρτιά του σχολείου και της Κοινότητος που είχε κρύψει ο δάσκαλος Σούλης στο κομητηριό (Καμάρα) και τα κατέστρεψαν».

1943

«Έκθεση των γενομένων ζημιών εν γένει Ηπείρου από της αρχύξεως του Ελληνοϊταλικού πολέμου (28.10.40) μέχρι της τελικής απελευθερώσεως της Οκτώβριος 1940.

(Έκδοση Ηπειρωτικής Εταιρείας Αθηνών 1987. Σελ. 61—66.

ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΔΑΣΚΑΛΟΙ
ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Ο σοφός δάσκαλος του Γένους Νεόφυτος Δούκας είπε τα παρακάτω λόγια για τα σχολεία των Γιαννινών που ο Π. Αραβαντινός δεν τα βρίσκει καθόλου υπερβολικά: «Εκ των σχολείων των Ιωαννινών εξεργήσαντο ράκες ικανοί να ποτίσουν την διψήσαν Ελλάδα και μάλιστα εν τω μεγίστω εκείνω συγχύϊ. Ότι οι μαθηταί αυτών ως από μέσον του ποταμού οχετοί έχοντο κατά πάσας τάς πόλεις και καταρδεδύοντες αυτές με των λόγων τα πότμα νάματα μέσσησαν σπέρματα πολλοσπεία... Κα-

+ Του ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

τὰ τον 18ον αἰῶνα, ὅσοι ἐχρημάτισαν Ἑλλήνες συγγραφεῖς ὑπῆρξαν Ἰωαννίτες, ἢ μαθητὰί τῃς τῶν Ἰωαννῶν σχολῆς». Τα πράγματα ἔχουν ἀποδείξει γιὰ τον ἑξῆς δίκαιο καὶ καλὸ σκοπὸ συζητήτῃ πωσ ο Ν. Δούκας ὥπως καὶ σε πολλὰ ἄλλα πού εἶπε, δὲν ἔπεσε ἔξω καὶ στο ζήτημα αὐτό. Ἀλλ' ὅν τα παραπάνω ἔχουν λεχθῇ κατὰ γενικὸν τρόπο γιὰ τους Ἡπειρώτες δασκάλους, κατὰ τὸ ἴδιον μέτρο καὶ ἰσως καὶ σε μεγαλύτερο βαθμὸν μπορεῖ να εἰσθρεῖ ἡ ευεργετικὴ ἐπίδραση τῶν Ζαγορίσιων δασκάλων ἀπὸ πέρα τοῦ κόσμου, ὅπου αὐτοὶ ἐσπλύνονταν γιὰ να ἀσκήσουν τὸ δασκαλικὸ ἐπάγγελμα. Ο Κων. Φαλάιτς, σε μιὰ διάλεξή του πού ἔκανε, στὴ 1972 στὴν Ἀθῆνα γιὰ τὸ ἔργο τῶν Ζαγορίσιων δασκάλων, εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς: «Δεν ὑπῆρξε κοινότης τῆς κυρίως ἑλλάδος καὶ ὀφτερον, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συνεχῶς, εἰς τὴν ἁσίαν να μὴ εἰδίδαε Ζαγορίσιος διδάσκαλος καὶ καθηγητῆς. Ἡ ἀναγέννησις τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν, πιστεύω ἀπαλῶς, ὅτι ἔχει ἀρχικὴν μὲν αἰτίαν τὴν Ἡπειρὸν καὶ τους Ἡπειρώτας, ἀποκλειστικότερον δὲ τους Ζαγορίσιους».

Για έναν απ' τους ιεραπόστολους αυτούς του δασκαλικού έργου, για τον καθηγητή Αναστ. Ζέκα, απ' την Καλωτά του Ζαγοριού, που υπηρέτησε σχεδόν όλη του τη ζωή σε σχολεία της Μικράς Ασίας, θα αφιερωθούν οι παρακάτω σελίδες. Πριν όμως παραθέσω σχετικά στοιχεία για το Ζαγόρισιο αυτό διανοούμενο, θεωρώ υποχρεωστό μου να προτάξω μια γενική εικόνα για το σημαντικό έργο των δασκάλων της Μικράς Ασίας από πνευματική, εθνική και εκπαιδευτική άποψη. Την εικόνα αυτή μας τη δίνει ο διανοούμενος Μικρασιώτης κ. Δ. Αργυρόπουλος (Τάκης Μώμος) με τα όσα αυτός έγραψε στα 1957 στην εφημερίδα «Προσφυγικός Κόσμος»: «Αν ο Μικρασιώτικος ελληνισμός είχε φθάσει σ' ένα επίζηλο σημείο πολιτικού, τέτοιου, ώστε οι Μικρασιώτες που επίζησαν τη φιλευθέρως καταστροφή των ιδιαιτερω-

ο καθηγητής από την Καλωτά
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΑΚΚΑΣ

πατριδων τους, να μιλούν με περηφάνεια γι' αυτόν! 'Αν είχαν διακριθεί εκεί στα γράμματα, στο εμπόριο κι είχαν κατορθώσει να ρυθμίζουν αυτοί την πνευματική, κοινωνική, κοινωνική, εμπορική, ακόμα δε — κόπο — και την πολιτική ζωή του τόπου, με την πνευματική τους υπεροχή και ακτινοβολία, απέναντι των αλλογενών στοιχείων και ιδιαίτερα του πολιτικού κυρίαρχου λαού της χώρας, του Τούρκου, αυτό οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στους υπέρχρους δασκάλους που ασκούσαν το υψηλό τους λειτουργήμα στα αιματοποτισμένα εκείνα μέρη. Στους δασκάλους που έρχονταν εκεί από την κυρίως Ελλάδα, είτε από ελληνόπουλα του τόπου... Οι δάσκαλοι στους τόπους εκείνους δεν ήταν οι «εκπαιδευτικοί υπόδηγλοι», όπως τους εννοούμε συνήθως. Ήσαν ιεροπόστολοι και οι θανατόστολοι, ήταν ηθικές και μεγάλες προσωπικότητες που προσέφεραν μεγάλες υπηρεσίες στο υπόδηλο γένος, αν όχι άλλο, ένας σημαντικός αριθμός απ' αυτούς... Ήσαν οι δημιουργοί και οι πλάστες που έπαιρναν την πρωτόγονη, την αδιαμόρφωτη, την τρωφερή και εύπλαστη λαϊκή μάζα και την έκαμαν με την εμπειρία τους μικρή ή μεγάλη ορίστου γνημματα. Χάρη σ' αυτούς τους δασκάλους, το ελληνικό στοιχείο, σ' όλη την τουρκοκρατούμενη χώρα, και χωρίς την υλική βοήθεια του ελληνικού κράτους, είχαν αποκτήσει εκείνη την καταπληκτική υπεροχή έναντι των αλλοφύλων που χρόνο με το χρόνο αύξανε και εδέσποζε και επιβαλλόνταν. Γι' αυτό, πολλούς απ' τους δασκάλους αυτούς, τους ονομάζουμε «Δασκάλους του Γένους». Κι ήταν πραγματικοί Διδάσκαλοι του Γένους οι δάσκαλοι της Μικρασίας...

Τα όσα θα ακολουθήσουν παρακάτω για τον Αναστ. Ζόκα δικαιώνουν απόλυτα τους Μικρασιάτες να δίνουν τέτοιους χαρακτηρισμούς στους δασκάλους που υπηρέτησαν εκεί.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΩΝ ΖΑΚΑΙΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΑΛΩΤΑ

Ιστορική και ευεργετική στα παλιότερα χρόνια υπήρξεν η οικογένεια των Ζακαίων για την Καλωτά. Γόνος της μεγάλης αυτής οικογένειας, που κληωνότι της είναι ακόμα στην Καλωτά, υπήρξεν ο Αναστάσιος Ζάκας, για τον οποίο αφιερώνονται τα παρακάτω στοιχεία για τη ζωή και την πνευματική του προσφορά.

Ο Σκεύος Ζερβός στο βιβλίο του: «Εθνικά Κληροδοτήματα και δωρεά» αναγράφει πως ο Δηκ. Ζάκας διάθεσε ένα εργαστήριο (φαρμακείο) στη Μαγνησία για εξυπηρέτηση θρησκει-

τικών και εκπαιδευτικών σκοπών της Καλωτώς. Στις σελίδα 1283 του βιβλίου αυτού θρίσκει κανένας γραμμένο τα εής: «Κ α λ ω τ ῶ Δ η μ ῆ τ ρ ι ο ς Ζ ῶ κ α ς, Φ α ρ μ α κ ε ῖ ο ν ἐ ν Μ α γ ν ῆ σ ι α, Ἀ ε ῖ α 9.000 δ ρ α χ μ ῶ, ἐ π ῆ ρ ο ν ἔ σ σ ο δ ο ν δ ρ α χ μ ῶ 360». Σε ἄλλη δε σελίδα του βιβλίου γράφονται: «Ἡ ἐ ν τ ω χ ω ρ ῖ ο χ ῶ ρ ῖ ο Ζ α γ ο ρ ῖ ο ν τ ω ν ἰ σ τ ἰ ν ῶ ν ἐ κ κ λ η ρ ῖ α τ ῆς ἱ ε ρ ᾶ ς Μ ε τ α μ ο ρ φ ῶ σ ε ω ς τ ο ῦ Σ ω τ ῆ ρ ο ς κ α ι τ ο ἐ ν τ ω αὐ τ ῷ χ ω ρ ῖ ο α χ ο λ ε ῖ ο ν (96/139) 1911 Νοεμβρίου 25 Ομολογία ἀριθμ. 35532 δ ρ α χ μ ῶ 4.000. Ο ἰ τ ὶ κ ο ἰ π λ ῶ ρ τ ε ῖ ε ἰ ς τ ο υ ς ἐ κ ᾗ σ τ ο τ ε ἐ π ῆ ρ ὶ ο υ ς τ ῆς ἐ κ κ λ η ρ ῖ α ς κ α ι τ ῆς ἐ φ ο ρ ε ῖ α ς τ ο ῦ α χ ο λ ε ῖ ο ν». Ο ευεργέτης αὐτοῦ Δημ. Ζάκας εἶχε καιμωμένη καὶ διαβήκη, τὴν ὁποία δὲν κατόρθωσα νὰ βρῶ. Πάντως ὁμως — εὐκαιρούμενα — τὰ κληροδοτήματα αὐτὰ τῆς Καλωτῶς χάθηκαν καὶ χαντακώθηκαν ὥστε ὅλα τὰ κληροδοτήματα τοῦ Ζαγοριοῦ. Δὲν ἔβρω νὰ λειτουργεῖ σήμερον ἡ παραπάνω ὁμολογία καὶ τὴ προσόδου ἀποφέρει αὐτὴ ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Αλλά το παράδειγμα των προγόνων του σε ευγενετικά πράξεις θέλησε να μιμηθεί κι ο Άναστ. Ζόκας. Θέλησε να φανεί χρήσιμος στο χωριό του την Καλυττά. Ο Ι. Λομπριδίου για το θέμα αυτό μας κάνει γνωστά τα εξής: «Και ο εν Ιωαννίνους καθηγητής Αν. Ζόκας προς μνημόσυνον του πατρός αυτού εδωκένους (1876) γράβει 800 περίπου προς οικοδομήν κρήνην υπό την πατρίδα του εν θέσει «Επικόνισμα Γκουτσιτά». Η βρύση αυτή σήμερα είναι χαλασμένη. Από έρευνα που έκανε σ' αυτή ο δέσκαλος της Καλυττά σήμερα κ. Αχιλλ. Κ. Λένης δε σώζεται σ' αυτή καμιά επιγραφή που να δείχνει την ευγενεία αυτή του Αν. Ζόκα.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΟΥ ΑΝ. ΖΑΚΑ

Ο Αναστάσιος Ζάκας γεννήθηκε στα 1850 στην Καλωτή. Ο πατέρας του λέγονταν Γιάννης και, όπως όλοι οι Ζαγορίσιοι, ταξιδεύονταν. Φαίνεται πως τόσο ταξίδιού όλης της οικογένειας αυτής ήταν η Μαγνησία της Μικρής Ασίας. Τα πρώτα γράμματα ο Αν. Ζάκας τάμισε στα σχολεία του χωριού του. Για τα σχολεία της Καλωτής ο Γ. Λαμπρίδης («Ζαγορίσιον») γράφει: «Εκ του εστιασίου τόκου του προμνησθέντος κληροδοτήματος της Κοινότητος διετηρούνται δύο σχολεία αείδιολα, ες να εξέλθωσι μαθηταί πολλοί λόγου εδίου».

Αφού τελείωσε τη φοίτηση στα σχολεία αυτά (δηλαδή κοινό ή αλληλοδιδακτικό, όπως τό έλεγαν τότε το δημοτικό και το ελληνικό) ο Ανάστας Ζάκας πήγε στα Γιάννινα όπου και φοίτησε στη φημισμένη τότε Ζω

μαία Σχολή. "Υστερα απ' τη Ζωο-
μαία πήγε στην Αθήνα όπου και απο-
δασε φιλόλογος στο Πανεπιστήμιο.
Ποια χρονιά πήρε το δίπλωμα της
φιλολογίας δεν εξακριβώθηκε.

Ο ΖΑΚΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΗ
ΖΩΣΙΜΑΙΑ ΣΧΟΛΗ

Άδια τελείωσε τη Φιλολογία ο Ζακας διορίστηκε καθηγητής στα Γιάννινα στη Ζωσιμαία Σχολή. Ούτε και πότε διορίστηκε καθηγητής Εξέριου. Στα 1876, δηλ. σε ηλικία 26 χρόνων ήταν καθηγητής στα Γιάννινα. Αυτός

μας το κάνει γνωστό η «Εφημερίδα» στις 23 1876. Γράφει: «Την παρελθούσαν εβδομάδα εν τη λέσχῃ «Προοδῶ» της Ζωοφυλάς Σχολῆς ο κοθηγητής κ. Α. Ζάκας ἀνέγνω ολόκληράν γατῇ τὴν ἀνάλυσιν περί Βλασάνου καὶ Διοφαντῶς ἐκτιμήσας ιστορικὰς τινὰς γεγονότων. Ἀλλὰ καὶ το αἰδιόλογον τοῦτο ἀνάγνωμα, το σχεδὸν ὅσχετον πρὸς τὴν πολιτικὴν διαρὰν λίγων ἐπέφερε δυσάρεστα, διὰ τὴν λέσχην ἀποτελέσματα, διότι ευρέθησαν ἄνθρωποι παρατηρήσαντες τὴ Διοσκουτῖαν, ὅτι ο σκοπεῖ το ἀναγνώσματος ἥτο ἐπαισταντικός!».

**ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΓΙΑ
ΕΥΡΥΤΕΡΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Δεν υπηρέτησε για πολλά χρόνια καθηγητής στα Γιάννινα. Διότι ως ένας πλουσιότερος άνθρωπος, Φαίνοτα πως είχε και οικονομική ευχέρεια. Πήγε στη Γερμανία όπου σπούδασε στην Λειψία. Πότε πήγε εκεί και για πόσα χρόνια κράτησαν οι σπουδές δεν ξέρουμε με ακρίβεια. Ξέρουμε όμως πως τελείωσε εκεί τις σπουδές του στα 1882. Το βράδιονοις από την εφημερίδα της Αθήνας «Πολιγενεσία» στο φύλλο της 10-8-1882: «Αρξικετο χθες εκ Γερμανίας διδασκων της φιλοσοφίας κ. Αναστάσιος Ζάκας Ηπειρώτης. Ο κ. Ζάκας, περ...

**Ο ΖΑΚΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΗΣ
ΣΤΟ ΑΓΓΑΛΙ**

Υάτερα απ' το γυμνάσιο του απ' το εξωτερικό, διοριστηκε στα 1882 αρχικά καθηγητής στο γυμνάσιο των Κυδωνιών (Αιθαί) της Μικρής Ασίας. Ο Ι. Λαμπριδής στα 1886 που έγραψε τα Ηπειρωτικά του Μελετήματα του αναφέρει εκεί για καθηγητή «Αναστ. Ζάκας καθηγητής εν Κυδωνίαις». Αφού υπηρέτησε κάμποσα χρόνια εκεί σαν καθηγητής, έγινε κατόπιν γυμνασιάρχης, όπου υπηρέτησε στο Αιθαί ως τα 1898.

Στο Αιθαί, πέρα απ' την καρποφόρα διδακτική του εργασία, ανέπτυξε πλατύτερη πνευματική δραστηριότητα με διαλέξεις και συγγράμματα.

Ο ΖΑΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Την πιο σημαντική διδαχτική και συγγραφική εργασία παρουσίασε ο Ζάκος στη Σμύρνη, όπου προσκλήθηκε για καθηγητής αρχικά στην Ευαγγελική Σχολή και στην οποία, κατά το τελευταία χρόνια της ζωής του, έγινε και διευθυντής της.

Στα 1895, όταν χήρεψε ο' αυτή κάποιο θέση απ' το θάνατο του καθηγητή Κων. Ευσταθοπούλου, κάλεσαν το Ζάκα για συμπλήρωση της θέσης αυτής. Στην Ευαγγελική Σχολή ο Ζάκας δίδασκε ιερικά στην Γ' και Δ' Γυμνασία τα Ελληνικά, καθώς και σε διάφορες άλλες τάξεις Ιστορίας, Λογικής και Ψυχολογία.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΖΑΚΑ

Ο μαθητής που Αριαντ. Σταυρίδης παρουσιάζει κατά τον ακόλουθο τρόπο: «Κοντού αναστήματος, μάλλον ευτραφής, εμφανίσει μεγάλες υπερές ηλικίας, διότι τα μαλλιά του ήταν κάσασπρα. Έπρεπε γένεια κοντά και απεριποίητα. Η φωνή του σχεδόν βραχνή, εκρατείτο πάντοτε επί τόνον χαμηλόν και δεν παρουσιάζει αποχρώσεις. Περιπατούσε με βήματα μικρά, η κεφαλή του δε, που είχε το χαρακτηριστικόν σχήμα των κεφαλών των Ηπειρωτών, έγερνε σαν μεστωμένο στόχυ προς τα αριστερά».

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ

Για το διδαχτικό του τρόπο οι δι-
άφοροι βιογράφοι του μας πληρο-
φορούν τα εξής: «Μολοντί από τους
πλέον πεπαιδευμένους καθηγητάς
δεν είχε το απαιτούμενο μεταδοτικό
για γυμνασιόιδας». Ήτο ίσως πλε-
σμένος να διδάξει σε πανεπιστήμιον
όπου οι φοιτητάι έχουν ή πρέπει να
έχουν επιγνώσιν της αποστολής των.
Ενώ οι γυμνασιόιδες, παρ'ότι αέ-
ριον, πηγαίνουν τον περισσότερο χρό-
νον στο σχολείο, είτε ακολουθώντας
την εκτεθειμένην ταχύτητα μιας παλα-
ς συνηθείας, είτε και για ψυχωγα-
γία... Περίεργον πράγμα πόσον το

μάθημά του δεν εφαινότο και τόσο ενδιαφέρον, ενώ στην πραγματική

τητα ήταν πρότυπον μαθηματος. Διότι αγνόηζε να τα ποικίλη με ασφάλεια παραδείγματα και να διηγήται επίσημα ανέκδοτα, είτε γενικής φύσεως, είτε πορνεύον από την προτίησιν των ζώων, όπουν ήτο στις Κυθωνίτες, στις Αθήνας, στην Γερμανίαν, πράγματα που είχαν όλα των τόπων των και τα θυμούνται οι μαθητές του ακόμη με ευχαρίστησιν».

Για το θέμα αυτό, δηλ. τον τρόπο της διδασκαλίας του, ο μαθητής του Αριστ. Σταυρίτη γράφει ακόμα: «...Με την πάροδο του χρόνου, ψάχνω να βρω την αιτία της ψυχρότητας αυτής και φαντάζομαι, ότι αυτή οφείλεται εις το ότι το πνευματικόν του επίπεδον ήτο πολύ υψηλόν και δεν κατόρθωνε να κατεβεί μέχρι του ιδίου μας. 'Όταν, λόγω χάριν, μας έλεγε κανένα αστειό, - διάλεγε, ότι καλό γνώριζε για να ζωντανέψει μια περιγραφή - ήμεις Εκακρόνουμε στα γέλια, ενώ αυτός σπηζίωσε να λάβει μέρος εις την γενικήν λαρότητα και εατέκετο επάνω στην έδραν, ακουμπισμένος στον τοίχον αμίλητος, με το πρόσωπο στα μάσκα, περιμένοντας να πελειώσουμε για να εξακολουθήσει. Μια συμμετοχή του στα γέλια μας που αυτός προκαλούσε επήγηδες, θα ήτο μια ψυχική επαφή τόσο επιθυμητή!

Από την μακροχρόνιον διδασκαλίαν του είχαν αποκρυσταλλώσει φράσεις και αποφθέγματα που το επανέλαμβανε απερόετο, όταν παρουσιάζονταν οι αυτοί περιπτώσεις, όταν επί παραδείγματι, του ξεφούρνιζαν καμιά ανησυχία ή κάποιο χοντρό λάθος, έπαιρνε ένα ειρωνικό ύψος και έλεγε με την Ηπειρωτικήν του προφοράν, που εξακράτηζε πάντα το λεκτικό του: «Αυτό το χάρ'κα». Όταν κάποιος έκανε καμιά σταθερά ή αυθαίρετη, συνηθιζε να λέγει μονολογών: «Δε φταις εσύ!». Όπου εξυπακούετο χωρίς να συμπιέσει κανείς λόγος, ότι δια το λάθος αυτό έπαιρνε εκείνος με την ανακαταπομπικήν τά του. Όταν πάλι ήθελε να πει σε κάποιον, ότι κάμνει κακό της κεφαλής του, έκαμνε υπαινιγμόν στο μύθος της γάτας που είχε πάρει την λιμαν για κρέας και που έλυσε τη γλώσσα της: «'Ε! Λειχ' η γάτο σου ρ'ν'».

ΟΙ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Διεν είναι δυνατό να σκεφτεί κανείς πως ο Ζάκας θα μπορούσε να αναδιοργανωθεί ως προς τη διαπολιτισμική διαφορά από το γλωσσικό κλίμα του καθαιρευσιασμού που επικρατούσε στα χρόνια του. Και με το θέμα αυτό ο Στρώιτς μας πληροφορεί τα εξής: «Σημειώτων, ότι ο Ζάκας, εκτός των αναφωνησών του, διαπολιτισμικών παρμένων από το Ηπειρωτικό ιδίωμα, ωμίλει πάντοτε απλάστων καθαιρεύσεων, εις υπερκαθαρεύσεων μάλιστα, υπερδύλου κατά τοῦτο πολλούς συνδεδεμένους

του. Προσέπεθε: «μάλιστα να εξελ-
ληνίζεις και λέξεις κοινής χρήσεως
που δεν ήτο δυνατόν να εξελληνί-
σθουν άνευ σχολαστικών ή μακαρο-
νικών περιφροσέσεων». Λένε πως κά-
ποτε σε μια διάλεξή του ο Ζάκας τα
κομμάτια από καρκοσθενεκά τα είπε:
«εφθαρμένον λευκοσθόδωρον κενών
δοχείων ελάσματα» πράγμα που προ-
κάλεσε μεγάλη παραξενιά στο ακρο-
ατήριό του.

ΑΛΛΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΧΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο Ζάκας κατά γενική ομολογία, υπήρξε Ελληνιστής¹ άριστος. Απαγόρευε στους μαθητές του να χρησιμοποιούν μεταφράσεις των αρχαίων κειμένων. Για την κατανόησή τους απαιτούσε να καταφεύγουν οι μαθητές του στα Λεξικά και στη γραμματική. Είχε ακόμα την απαίτηση να κρατούν αυτοί σημειώσεις. Το πράγμα αυτό είχε σαν δυσάρεστη συνέπεια να χαλάνει το γράψιμό τους. Στα χαμένα ο Ζάκας έφερνε για παράδειγμα το δικό του γράψιμο που έγραφε τα γράμματα «κουκι - κουκι, ευανάγνωστα σαν έντυπο, με τα γράμματα χωρίς συνδυαστικά γραμμάς μεταξύ των». Στη βαθμολογία που ήταν απαιτητική, αλλά πολύ ακριβοδίκαιος. Ακόμα μεταχειριζόταν κατά τη βαθμολογία του και κλάσματα, πράγμα που κανένας άλλος καθηγητής δεν έκανε στην Ευαγγελική Σχολή.

Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Καθώς είπαμε, ο Ζάκας στη Γερμανία, μαζί με τη φιλολογική του κατάρτιση και επιμόρφωση, είχε παρακολουθήσει και παιδαγωγικά. Όλες οι σκέψεις του γύριζαν πάντοτε γύρω απ' το παιδί. Δεν έχανε ποτέ ευκαιρία για να εξυμνεί το δικαίωμα του παιδιού και επαναλάμβανε πάντα και πάντοτε το περίφημο ρητό: «Στο παιδί οφείλεται ο πιο μεγάλος σεβασμός». Αλλά το παιδί αυτό για το Ζάκα ήταν το θεωρητικό παιδί, κάτι άυλο και άπιαστο, ανύπαρκτο στην πραγματικότητα. Τα παιδιά των τάξεων του που τα δίδασκε αυτός τα θεωρούσε άπιαστο, ασύδωτο και κατ' ανάγκη δεν τους ταίριαζε ένας τέτοιος σεβασμός. Ενώ έφερνε συχνά για παράδειγμα τα προτερήματα που παρουσιάζει στην παιδαγωγική πράξη η μαιευτική μέθοδος του Σωκράτη, αυτός δεν εννοούσε ν' αφήνει πρωτοβουλία στους μαθητές του. Εξήρμηζε το του Πυθαγόρα: «Αυτό έφη».

ΕΝΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΟΥ ΖΑΚΑ
ΜΕ ΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ
ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Κατά τα χρόνια της καθηγητικής του υπηρεσίας στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης, ο Ζάκας δημιούργησε και κάποιο σοβαρό επεισόδιο με

το Μητροπολίτη της Σμύρνης Βασίλειο, χωρίς θέδρα να φταίει αυτός πέρα - πέρα γι' αυτό. Το επεισόδιο αυτό περιγράφεται απ' τον κ. Χρ. Σολομωνίδη έτσι: «Ο Ζάκας, παράλληλα προς τη διδασκαλία και ορθογραφία, έδινε τακτικά από το θήμα του θρησκευτικού αυλόλογου η «Ευσέβεια» διαλέξεις με αρχαιολογική, φιλολογική, παιδαγωγική και θρησκευτικό περιεχόμενο. Σε μια απ' τις διαλέξεις αυτές συνέθετο το ακόλουθο επεισόδιο: Αναπύσσων την αληθή θέσιν των αγίων εικόνων στην χριστιανικήν ορθόδοξον λατρείαν, επήλθοσαν υπέρ τα εοκασμένα, μεταχειρισθέντες την λέξιν «ειδωλα». Το κοινόν κατεξάνεσθαι, ηκούσθησαν φωνάι διαμαρτυρίας, έγιναν ομαδικά παραστάσεις στον γηραιόν μητροπολίτην Βασίλειον και οι πλέον θερμότατοι απήστησαν κυρώσεις. Ο Βασίλειος, υπό την ιδιότητά του ως πνευματικού αρχηγού, εκάλεσε το παραπλανηθέν πρόβλημα εις απολογίαί. Κατά την συνάντησιν των δε ταύτην, ο καθένας των ζητούσε να επιβάλλει στον άλλον την άποψίν του, ο μὲν καθηγητής, διότι πρόβατο διεν είναι εἶπει πίστεα αντιτιθέμενον εις την θρησκείαν και τα δόγματα της, ο δε μητροπολίτης, διότι ευρίσκετο μέσα εις το πλαιοίον των καθηκόντων του. Ευνόητον, ὅτι δεν συνεφωνήσαν. Ο Βασίλειος Εξηκολούθησε να τον ψήγει, και ως κατακλείδα, κατά το σύνθεός του, τον απεπέταλες «ψωμάν». Ο «ψωμάς» εντέλει ηγνώσκησε με την ισχυρογνώμασύνην του μητροπολίτου, αντιτάσσοντας κάθε τῶσον το: «ου γαρ πέισης, ουδ' αν πείσης» και τον απεκάλεσεν εις ανταπόδοσιν «Ευλοσχίστην». Ο «Ευλοσχίστης», ἔξω φρενών γεγνημένος δια τον ανευλόγη χαρακτήριζόν, απέπεσε τον «ψωμάν» και ἔλαβε διάθεμα προς την εφορείαν της Σχολῆς προς ἀπόλυσιν του Ζάκα. Δυστυχώς δια τον μητροπολίτην, ευτυχώς δια τον καθηγητήν, η εφορεία ἀντέταξεν ἄρνησιν οχυρομένην ὅπως της Αγγλικῆς υπηκοότητος του Ἰδρυματος, κυρίως ὅμως των ἀφορών πατριάρχικῶν αγγλικῶν, ἀπογορευμένων συστηρίδων ἡσάν ἀνδρῶν. Εἰς των κοινοτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν εἰς τα εὐακτηρά της Σχολῆς. Το μόνον, το οποίον υπεσχέθη εἰς τον μητροπολίτην ἦτο, να συστήσει τον Ζάκα γις ἀπόδοσιν το μέλλον ἀπό ομιλίας θρησκευτικού περιεχομένου. Μετά το επεισόδιον ὅπως τούτο ἐλήφθησαν υπῆ της Σχολῆς δύο μέτρα: να αναγνωρισθῇ το δικαίωμα της Μητροπόλεως ὡς ὅπως ἐποπτεύει τα καθαρώς θρησκευτικὰ φύσεως ζητήματα της Σχολῆς και να ἔχωσιν ὑψέται τα καθήκοντα, ὅτι εἶναι ἠθικῶς υπάλογοι ἀπέναντι των θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν στα θέματα της δικαιοσύνης των». Παράθεσα ὅσα ἔγραψα γιὰ το επεισόδιον αὐτό οἱ διάφοροι βιογράφοι του, χωρίς να προσθέσω σχόλια. Ο αναγνώστης μπορεί να κρίνει ἀπ' τα παραπάνω γιὰ την πορρῆσιν του Ζάκα και την πολὺπλευρὴ δραστηριότητά του.

(Στο επόμενο το τέλος)

Νέα από τη Βίτσα

Καρπ. - Ποσάτλ με τις ομορφιές της Βίτσας και της γύρω περιοχής.

Τι κάνει όμως ο Σύλλογος και γι' αυτούς που μένουν ή που επισκέπτονται τη Βίτσα;

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας το χειμώνα αγοράστηκαν δώρα για τα παιδιά που μένουν στο χωριό για τις γιορτές των Χριστουγέννων, έβαλε άνθρωπο να αντικαταστήσει τις καμένες λάμπες από όλες τις κολώνες που χάρη, πλήρωσε άνθρωπο, σε συνεργασία με την κοινότητα, να μεταφέρει τα σκουπίδια όλο το χρόνο έξω από το χωριό, άρχισε με την βοήθεια της Αδελφότητας Βίτσας στην Αθήνα (τους οποίους και ευχαριστούμε) την κατασκευή δύο γηπέδων μέσα στο χωριό, ενός ποδοσφαιρικού και ενός μπάσκετ, βόλεϊ και τένις, επίσης αγοράσε βιβλιοθήκες και ολοκλήρωσε την πρώτη φάση δημιουργίας βιβλιοθήκης στο χωριό, συγκεντρώνοντας πάνω από χίλιους τόμους βιβλίων από προσφορές ανθρώπων από όλη την Ελλάδα (τους οποίους και ευχαριστούμε) και τέλος συγκέντρωσε τις περισσότερες από τις παλιές φωτογραφίες του χωριού, που καλύπτουν μια ιστορία περίπου εκατό χρόνων (1870-1970), γύρω στις 300 τον αριθμό, τις ανέγραψε για να μη χαθούν και χανθεί μαζί με αυτές και ένα κομμάτι της ιστορίας του χωριού, και τις εξέθεσε με μεγάλη επιτυχία το καλοκαίρι.

Για φέτος προγραμματίστηκε η συγκέντρωση παλιών εγγράφων και άλλων ντοκουμέντων της ιστορίας του χωριού μας. Πέρα από αυτά έγινε και μια σειρά εκδηλώσεων τους καλοκαιρινούς μήνες με σκοπό την ψυχαγωγία των Βιτινών, αλλά και των φίλων της Βίτσας που μας επισκέπτηκαν. Οι εκδηλώσεις αυτές ξεκίνησαν από την ίδρυση του συλλόγου το 1979, ενώ το 1983 ονομάστηκαν «ΠΑΠΑΖΟΓΛΕΙΑ» προς τιμή των ευεργετών του χωριού μας Αλεξάνδρου και Αγγελικής Παπαζογλου, τους οποίους ο Σύλλογος τιμά και φέρει το όνομά τους.

Φέτος έγιναν τα «ΣΤ' ΠΑΠΑΖΟΓΛΕΙΑ». Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν στις 18 Ιουλίου με την παρουσίαση του Ιταλικού χορευτικού συγκροτήματος «KASPELLANI» μια προσφορά του Νομάρχη Ιωαννίνων κ. Οικονόμου του Συλλόγου «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ» και σε συνεργασία με το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου (τους ευχαριστούμε). Το Εξοχικό χορευτικό συγκροτήματος παρουσίασε για δύο ώρες χορούς της πατριδας τους, του SA.

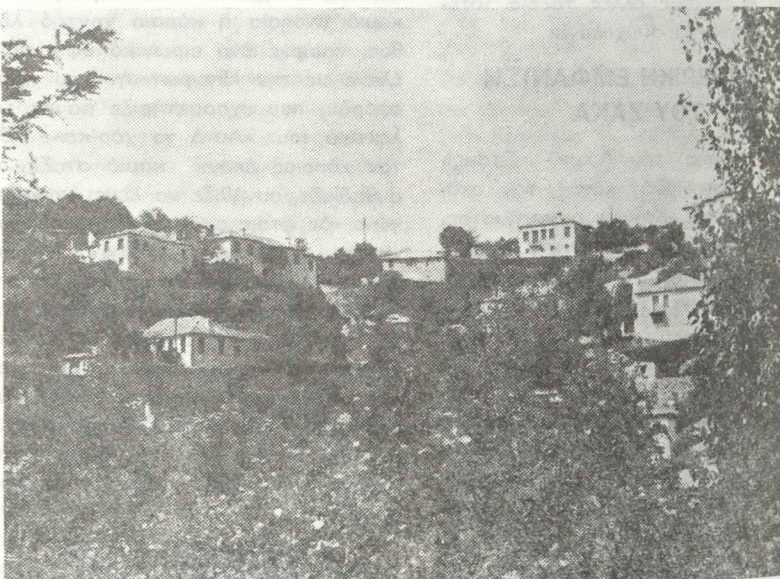
ΛΕΡΝΟ Ιταλίας, προσφέροντας κάτι το ξεχωριστό για τα χωριά μας.

Οι εκδηλώσεις συνεχίστηκαν στις 12 Αυγούστου με Ρεμπέτικη Βραδιά. Κάποια πολύ μαζεψήκη στην πλατεία του χωριού και πέρασαν πολλές ευχάριστες ώρες με την κομπανία του Βαγγέλη Τζωρτζή.

Στις 13 Αυγούστου το πρωί άρχισαν οι Δ' Πανζαγορισταί αγώνες τάβλι. Και πάλι στην πλατεία του χωριού κάτω από τον περαστικό πλάτανο συγκεντρώθηκαν τα μεγάλα ονόματα στο τάβλι και έδωσαν σκληρές μάχες. Μετά δύο ημερών αγώνων (13-14 Αυγούστου) νικητής αναδείχθηκε ο κ. Μάκης Μαντέλος, ενώ στη δεύτερη θέση ήρθε ο κ. Γιάννης Παπανικολάου.

Στις 3 Σεπτεμβρίου έγινε η ετήσια Γενική Συνέλευση του Συλλόγου. Μετά τον απολογισμό του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου έγιναν εκλογές για νέο Δ.Σ. Από αυτές εκλέχτηκαν οι:

— Λαδινός Γιώρ., Πρόεδρος.
— Καραγιάννης Σπ., Αντιπρόεδρος.
— Βασδέκης Ελένη, Γραμματέας.

Άποψη από την ΑΝΩ ΒΙΤΣΑ
Φωτογραφία Π. Γ. Γεωργιάδη

— Βασδέκης Στάθης, Π. Τομάς.
— Καραγεωργίου Βαγγ., Μέλος.
— Χαρής Αντρ. Κώστας, Μέλος.
— Αλεξίου Γιώργος, Μέλος.

Τελειώνοντας θα ήταν παράληψη μας να μην αναφερθούμε και στο 8ο Ανοικτό Σχολείο που έγινε στο χωριό μας.

Μετά λοιπόν από κάλεσμα του Συλλόγου έγινε στη Βίτσα το 8ο Ανοικτό Σχολείο από τις 10-27 Ιουλίου από το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου.

Οι 25 νέοι και νέες από πολλές χώρες της Ευρώπης που βρέθηκαν

μας, μετά την πανηγυρική λειτουργία, έγιναν τα εγκαίνια της Έκθεσης Παλιών Φωτογραφιών. Η Έκθεση ήταν η επιβράβευση της προσπάθειας των ανθρώπων του Συλλόγου, της μεγάλης προσπάθειας που περιλάμβανε τη συγκέντρωση όλων των παλιών φωτογραφιών, την αντιγραφή τους και την προστομιαία τους για να εκτεθούν. Η προσπάθεια αυτή απέδωσε καρπούς, αφού συγκεντρώθηκαν 300 πολύ αξιόλογες φωτογραφίες έτσι και μπορούσαμε να δείξουμε ξεχωριστά στιγμιότυπα ανθρώπων που δεν γνωρίζαμε ποτέ, και δεν αφήσαμε να χαθεί ένα από τα πιο πολύτιμα κομμάτια της πλούσιας ιστορίας του χωριού μας.

Τέλος για τέσσερις μέρες (14-17 Αυγούστου) έγινε το καθιερωμένο μεγάλο πανηγύρι με το συγκρότημα των Ζαγοριών - Γιορτάλου. Γλέντι, πολύ γλέντι, χορός, κέφι για τα τέσσερα βράδια και το τελευταίο βράδυ ως στις 10 το πρωί, με το γλυκό κλαρίνο του Ζαγοριού να μας αποχαιρετά με το τραγούδι «Τώρα στα ξεχωριστά».

Στις 3 Σεπτεμβρίου έγινε η ετήσια Γενική Συνέλευση του Συλλόγου. Μετά τον απολογισμό του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου έγιναν εκλογές για νέο Δ.Σ. Από αυτές εκλέχτηκαν οι:

— Λαδινός Γιώρ., Πρόεδρος.
— Καραγιάννης Σπ., Αντιπρόεδρος.
— Βασδέκης Ελένη, Γραμματέας.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΥΠΟΜΝΗΣΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Πολλές φορές γράψαμε ότι οι νεκρολογίες δεν πρέπει να είναι μακροσκελείς. Εξαιρέση κάνουμε για τις προσωπικότητες.

Ο χώρος δεν επιτρέπει να καταλαμβάνουν περισσότερο από 40 σειρές ικανές να αναφέρουν τη βιογραφία και τα προσόντα του μακαρίτη.

Τις μακροσκελείς είμεθα υποχρεωμένοι να περιορίζουμε πράγμα όχι ευχάριστο.

Ο κ. Ι. Μητσιαδής για τον πρώτο χρόνο από το θάνατο του αείμνηστου Γιάννη Ρωμανέλη, γράφει λίγα λόγια, στη μνήμη του, που απευθύνονται στη γυναίκα και τα παιδιά του.

Καλή μου κυρία Ανθούλα και αγαπητά μου παιδιά. Θέλω να σας εκφράσω τη θερμή ψυχική μου συμπάρεση για τη σκληρή απώλεια του Γιάννη μας.

Γνωρίζω πόσο γλυκάνετε με τη συμπαράστασή σας τη ζωή του και πόση βοήθεια του δώσατε μέχρι τις τελευταίες μέρες της ζωής του.

Έχετε τη μεγάλη ικανοποίηση μαζί και τα παιδιά σας, ότι του προσφέρατε πολύ παραπάνω από ό,τι μπορούσατε και του άξιζε. Είχε μείνει ένα μεγάλο παιδί με καθαρό μυαλό και αγνή ιδεολογία. Θυμάμαι με συγκίνηση τα δύσκολα χρόνια που περάσαμε μαζί και υφαιρούνται τα μάτια μου.

Με τον ενθουσιασμό του εθυσίασα για την πατριδα και ετίμησε τη Σημαία μας.

Εύχομαι παιδιά μου να εμπνεύστε από το παράδειγμά του και να βρείτε το δρόμο της ευτυχίας και της προόδου.

Όλη η οικογένειά μου σας απευθύνουμε ολόθερμα συλλυπητήρια. Με όλη μου την αγάπη
Ι. ΜΗΤΣΙΑΔΗΣ

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Δ. ΣΚΛΑΒΗΣ

Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη στις 4/9/88 ο αγαπημένος μας Διαμαντής. Ακέραιος, σωστός, ειλικρινής, ανοιχτοχέρης, αρχονταύθωπος πραγματικός. Δε θα τον δούμε πια, έπει ευθυμική στην καρμιασσία και την ψυχή, να καταβραίων στο «μεσοχώρι». Δε θα βανδαύουμε το χαμόγελό του, δε θα εναγκαλιόμαστε το καλόκαρδο γέλιο του. Οι συγγενείς θρηγούμε το συγγενή. Οι φίλοι και οι χωριανοί τον πιστευμένο φίλο τον άριστο πατριώτη. Δεν τον θρηνεί μόνο η αγαπημένη του γυναίκα, τ' αδέρφια του, οι συγγενείς, αλλά όλοι όσοι τον γνώρισαν. Οι Σκαμνελίτες 'α θυμούνται πάντα τον εαίρετο πατριώτη, το λαμπρόν Γεωργίου και Αναστασίου Πριμηκώρη.

Είμεθα με το θάνατό του. Εμείς που

πόσο σ' αγαπούσαμε και μας αγαπούσε ορφανέψαμε. Γι' αυτό και σε κλαίμε.

Ας είναι τα λίγα τούτα λόγια μου ένας αποχαιρετισμός, ένα μνημόσυνο, για σένα Διαμαντή αγαπημένε.

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΚΛΕΑΡΧΟ ΣΤΑΡΑ

Σα βράχος που κύλισε απ' τα ψηλά σκαμπιά της Τόμας έπεσε και ο Κλέαρχος στο βωμό της ζωής. Έφυγε από κοντά μας για την αιώνια πατρίδα ήρεμα και ανόδυνα, αφού ανέβηκε «στις κορφές που αγναντεύουν τα πέλαγα, αφού άεωσε το γεράκι, τον αετό, το σύννεφο και τον αέρα».

Πάνω απ' όλα όμως αγάπησε τα θανά και τα ύμνησε με το δικό του μοναδικό τρόπο.

Ήταν άνθρωπος των βουνών, των δικών μας βουνών. Τώρα που ανοίξε γι' αυτόν η σιαπηλή θύρα των Ηλυσίων όσοι μένουν πίσω του και κυρίως οι νεώτεροι δεν θα ξεχνούν την προσφορά του.

Πρωτοστάτησε μαζί με άλλους το 1936 στην ίδρυση του Ορειβατικού Συλλόγου Ιωαννίνων, έδειξε έντονη Ορειβατική δραστηριότητα, και αγωνίστηκε με διαφόρους τρόπους για την προστασία της γλωσσικής και παινίδας του τόπου του μελετώντας φυτά και έντομα της περιοχής του χωριού του Πλάγιου.

Με το στεγνό αυτό χαιρετισμό τον διαβεβαιώνουμε ότι αιώνια θάνα η μνήμη του αγάμισό μας.

Ορειβατικός Σύλλογος Πλάγιου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΖΑΡΙΑΗΣ

Στις 3 Σεπτεμβρίου ε.ε. έφυγε από κοντά μας ο αεχαστός γαμπρός μου Τάκης Ζαρίαης, από το Δίκωφο. Έφυγε από τη ζωή ύστερα από εννιά ημερών αγωνία στην εντατική παρακολούθηση, για καρδιακό νοσήμα, στο Κρατικό Νοσοκομείο.

Αν και έμυχε της προεκτικής και επιμελημένης προσοχής και θεραπείας από το πατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό του Νοσοκομείου και τα πρία του παιδιά, τον γαμπρό και τη γυναίκα του, εν τούτοις ο εξαντλημένος οργανισμός του δεν άντεξε.

Οι πολλές δακρυμάνσεις, τα βασάνια και οι ταλαιπωρίες της ζωής του υπέφεραν τον κλονισμό της υγείας του, που κατέληξε στο μοιραίο.

Από μικρότε έμεινε ορφανός από πατέρα και μόλις τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο του χωριού του ταξίδευε στη Ρουμανία, κοντά στον πολυαγαπημένο του αδελφό το Φίλιππο, που έμεινε ορφανός και ορφανός, για να εργαστεί και να δη-

Εισφορές

2.500
Καφαράκης Κων/νος
Οικονομίδου Καφαράκη Ελένη

2.400
Πανταζής Αν. Ελευθέριος
Παπανικολάου Ζώης

2.000
Μάνθου Κων/ντίνα
Πίκου Όλγα

1.200
Αλεξιάδης Φρίδος
Δαλαγγέλης Κ. Άγγελος

1.000
Καποαθρίας Αλεξ. Παύλος
Κοντογιάννη Γ. Ευγενία

Ευνός Ναπολέων
Οικονομίου Ν. Ισάκστη
Παναζής Οδ. Ιωάννης

Τραγουλάς Ανδρέας
Φραγκουλιδη - Πανταζή Λούλα

Αυδή Βασ. Ελένη
Ζώης Ζ. Αλέκος

Κώσας Αριστομένης
Νουσιάνης Ηλ. Δημήτριος

Σύλλογος Πετριωτών
Τσιλιμάρης Αλ. Σπύρος

μιορηθεί, σαν όλοι οι Ζαγοριόι.

Στις αρχές της σταδιοδρομίας του πήγε υπάλληλος σε φούρνο. Έργαζότανε από τα βαθιά χαράματα ως αργά το βράδυ. Με αματερή οικονομία αργότερα κατόρθωσε να ανοίξει δικό του φούρνο και ύστερα επιχειρήσεις με σιτηρά και άλευρα.

Ο Βας Παγκόσμιος Πόλεμος τον θόρηκε να εργάζεται στη Ρουμανία. Ήτανε Εένος υπήκοος διώχτηκε από τη Ρουμανία. Όλοι του οι κόποι και οι μόχθοι μιας ζωής κατασπάρθηκαν. Στην Ελλάδα που ήρθε δεν έκατσε με στασιμμένα χέρια. Άνθρωπος δραστήριος και ενεργητικός άνοιξε δικό του φούρνο στο Νησί των Ιωαννίνων και στην Κάλυψτοση.

Ήτανε εξαιρετικός οικογενειάρχης. Φρόνιζε τα παιδιά του και είχε μεγάλη επιθυμία να τα δει μια μέρα να προκόβουν μέσα στην Κοινωνία.

Πρόκανε και είδε την καπέλα του τη Σεβαστή που διορίστηκε Μηποικό-μας και παντρεύτηκε με ένα εξαίρετικό παιδί και τις δύο εγγονούλες του.

Πρόκανε και είδε το μεγάλο του παιδί το Γιαννάκη που τελείωσε τα Γ.Ε.Ι. αλλά δεν πρόκανε να χαρεί και την εισαγωγή του άλλου παιδιού του που Λόκη.

Και ταυτά όμως δεν τον πίκραναν ποτέ τους και μάλιστα τις τελευταίες μέρες της ζωής του έδειξαν μαζί με τον άνδρα της Τούλας τον Λεωνίδα απέραντο αστρή και αγάπη, δίπλα στο κρεβάτι του.

Στη βαθιά πληγή, που άνοιξε το κοφτερό δρεπάνι του Χάρου, στις καρδιές των δικών του, ως ρίξει ο θεός βάλασμο παρηγορίας και ως γιοπρέψει τις πονεμένες ψυχές των.

Ας είναι, ελεφρό το χόμα των Γιαννίνων που σε σκέπασε αεχάστος Τάκη.

ΑΓΗΣΙΑΛΟΣ ΕΥΝΟΣ

Κοινωνικά

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Στις 7/8/88 ο Σωτήρης και η Σούλα Ράπη βάπτισαν το γιο τους στον Ι. Ναό της Παναγίας.

Ο νονός Γ. Σωτηρόπουλος, από τους Κήπους, πούδωσε το όνομα Δημήτριος.

Ακολούθησε γλέντι στην πλατεία του χωριού, με το συγκρότημα Λευτέρη Σαρρέα και όλους τους χωριανούς.

Στις 8/7 ο Φώρης και η Αγνή Αθανασίου, βάπτισαν το γιο τους στο όμορφο Μοναστήρι μας.

Ο νονός τους Βασίλειος Βλάχος, τούδωσε το όνομα Αναστάσιος.

Τους ευχόμαστε να τους Ζήσουν.

Εκπ. Σύλλογος Ασπραγγέλων

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Ο Χριστόδουλος Μιχ. Ζάγκας και η Αγγελική Κων. Ευαγγελίδη έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου.

Θερμά συγχαρητήρια.

Αδελφότητα Κουκουλιωτών
Οικογένεια Αχιλλέα Λένη

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Ο συγχωριανός μας Μιχάλης Γκίτσας, Ταχ. Υπάλληλος, αρραβωνιάστηκε με τη χαριτόβρυτο Νηπιαγωγό Βασιλική Πασά. Στο παρρησιασμένο ζευγάρι ευχόμαστε καλά απέρροια.

ΓΑΜΟΙ

ΔΙΛΟΦΟ: Στον Άη - Γιώργη του Βάνκουβερ στην άκρη του Καναδά έγινε ο γάμος της όμορφης Διλοφτισσας Βίκης Σπ. Κώστα, Κοινωνολόγου με τον Ιρλανδό PATRICK SPITTEL καθηγητή COMPUTER PROGRAMMER. Το γλέντι που ακολούθησε το μυστήριο κράτησε ως το πρωί.

Οι γονείς του Σπύρος, Αντιγόνη και τα αδελφά του εύχονται να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Η Ναυσικά Τάγκα και ο Μιλτιάδης Σακελλαρίου ετέλεσαν στις 9 Οκτωβρίου 1988 τους γάμους τους στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων.

Ζωή ευτυχισμένη.

Αδελφότητα Κουκουλιωτών.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Χάθηκε αιφνίδια και κηδεύτηκε στο χωριό μας η καλότατη Νίκη Φερντινάντου, 79 ετών. Ευτύχισε στη Ζωή της να χαρεί καλά παιδιά κι εγγόνια.

Ελαφρό το χώμα της και θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Πέθανε σε μεγάλη

ηλικία και κηδεύτηκε στα Γιάννινα η Κλεοπάτρα Ηλία Τσέτη.

Τα παιδιά και τα εγγόνια της κα έχουν την ευχή της.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε σε ηλικία 59 χρόνων, η χωριανή μας Θέκλη Παπάζογλου.

Ο χαμός της προκάλεσε μεγάλη λύπη στους χωριανούς.

Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς της.

Πέθανε σε ηλικία 80 ετών και κηδεύτηκε ο Κλεάνθης Βαραδίνης, που επί μισό αιώνα εξυπηρέτησε την περιοχή ως Ευλουργός και ελαιοχρωματιστής.

Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς του.

Η γενέθλια γη που τους σκεπάζει να είναι ελαφρά.

Εκπ. Σύλλογος Ασπραγγέλων

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσσαλονίκη στις 4/9/88 ο συγχωριανός μας Διαμαντής Δ. Σκλάβης.

Στη γυναίκα του και τ' αδελφά που εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΚΑΜΝΕΛΙΩΤΩΝ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Η κ. Λιλή Κ. Παληού επέλεξε πριετές μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του πολυαγαπημένου συζύγου της την 7ην Οκτωβρίου 1988 στον Ιερό Ναό της Ριζαρείου Σχολής και διέθεσε τα κάτωθι ποσά:

- 1) 30.000 δρχ. στο Ναό Διλόφου Ζαγορίου.
- 2) 30.000 δρχ. για βραβεία μαθητών Ριζαρείου Σχολής.
- 3) 10.000 δρχ. στο Ναό της Ριζαρείου Σχολής.
- 4) 10.000 δρχ. στην εφημερίδα «ΤΟ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ».

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Για όλους που συμπαραστέθηκαν και τίμησαν τη μνήμη της λατρευτής και αξεχάστης αδελφής μου Ελένης με τη συμπλήρωση ενός έτους από το θάνατό της θεωρώ υποχρέωση να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες.

Η θλιμμένη αδελφή
ΣΑΠΦΩ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ

ΕΥΧΕΣ

ΔΙΛΟΦΟ: Με μεγάλη μου λύπη εδιάβασα την απώλεια του καλλιτέχνη αγαπητού από τα παιδικά μου χρόνια Κώστα Καψάλη. Τον θυμάμαι πάντα με το χαμόγελο στα χείλη να ψαγγαίνει φτωχούς και πλούσιους.

Μην ξεχνώντας τη Ζαγορίσια κατγωγή μου από Δίλοφο, συμμετέχω στον πόνο όλων των συγγενών και φίλων.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει.

Αιωνία η μνήμη.

VANCOUVER 22/9/88.

Οικογένεια Σπύρου Κώστα

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Στη μνήμη Ελένης Αθανασιάδου, εστάλησαν στον Ιερό Ναό Κοίμησης Θεοτόκου Κουκουλίου, 5.000 δρχ. από την κ. Ασπασία Πριμηκάρη - Βενιέρη.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Η κα Σαπφώ Αναστασιάδου πρόσφερε το ποσό των 100.000 δραχμών στη μνήμη της αδελφής της Ελένης Αναστασιάδου με την συμπλήρωση έτους από το θάνατό της για να επισκευασθεί με παροδοσιακό τρόπο το πριν από την εκκλησία καλτερίσι καθώς και την κάλυψη πλαστικών σωλήνων.

Με την ευγενική αυτή χειρονομία φαίνεται για μια ακόμη φορά η ευεργασία της οικογενείας αυτής που εξακολουθεί να ευεργετεί το χωριό μας συνεχίζοντας το έργο που δεν έπαυε να προσφέρει χρηματικά ποσά στο χωριό της.

Η μνήμη της ας είναι αιώνια.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή
Το Δ.Σ. της Αδελφότητας

ΕΚΛΟΓΕΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

Στις 14 Αυγούστου ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ασπραγγέλων έκανε εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Εκλέγησαν οι:

Πρόεδρος: Γιακουμής Μιχαήλ
Αντιπρόεδρος: Κρανάς Χρήστος
Γραμματέας: Κυριαζή Άλκηστις
Ταμίας: Φωτόπουλος Φώρης
Μέλη: Παπαναστασίου Ντίνα, Φερντινάντος Βασίλης και Κάπαινος Πάνος.
Εξελεγκ. Επιτροπή:
Τατόπουλος Αχιλλεύς, Κουμπάρος Μιχαήλ, και Λιώτος Μιχαήλ.

Ι.Λ.Ε.Ζ. Συγκρότηση Επιτροπών

Κατά την συνεδρίαση της 30 Σεπτεμβρίου 1988, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΙΛΕΖ συγκρότησε δύο Επιτροπές, για την ανέγερση του αγάλματος της Ζαγορίσιας Γυναίκας.

1. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΕΡΑΝΟΥ, από τις κυρίες και τους κυρίους (κατ' αλφαβητική σειρά):

- Κώστα Κατσαδής, Οδοντίατρο
- Αδαμάντιο Κουνάβο, Συντ. Εκπαιδευτικό
- Δέσποινα Κουνάβου, Δικαστικό υπάλληλο
- Κίμων Κυριαζή, Πρόεδρο Ι.Λ.Ε.Ζ.
- Ελένη Παγκρατίου, Αρχιτέκτονα
- Δημήτριο Παρλαπά, Οφθαλμίατρο - Δημ. Σύμβουλο
- Ελένη Σακελλαρίδη, Εκπαιδευτικό
- Αθανάσιο Σακελλαρίδη, Συντ. Κοιν. Υπάλληλο
- Βασίλη Τζιόβα, Κτηνίατρο - Πρόεδρο Κ.Ε.Ζ.
- Ιωάννη Τσεκούρα, τ. Διευθυντή Τραπεζής
- Ερμηνεία Φωτιάδου, Πρόεδρο Λαογρ. Ομ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

2. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΣΗΣ, από τις κυρίες και τους κυρίους:

- Καλλιρόη Κυριαζή, Φιλόλογο
- Άρτεμη Μανέκα - Πουτέτση, Ζωγράφο
- Μιχαήλ Οικονομίδη, Γλύπτη
- Ελένη Παγκρατίου, Αρχιτέκτονα
- Γεώργιο Πούλιο, Αρχιτέκτονα, Διηγή Οικισμού Ηπείρου

3. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

- Κλεόβουλο Βλαδίκα, Πρόεδρο Ένωσης Αθηνών
- Άγγελος Κίτσος, Πρόεδρο Ρ.Ε.Σ.
- Σταύρο Συκιώτη, Πρόεδρο Αρίστης - Βίκου.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

3.000

Γένη Χρ. Αικατερίνη
Κιανισπάδης Λ. Φώτιος
Μάλαμας Μιχαήλ
Πάπας Στέλιος

2.000

Βαταβάλης Στεφ. Θεμιστ.
Γιαννακόπουλος Γεωργ. Παύλος
Δούσμπη - Σαριανίδη Ευτ.
Δούσμπη Ελευθέριος
Δούσμπη Ανδρ. Ευθύμιος
Κοντοδήμα - Τζαμπούρα Ν.
Παπακώστας Νικ. Παύλος
Σκαμνέλος Β. Ανδρέας

1.500

Μασούσας Ιωάννης
Ράπη Μαρία
Στάρας Γρηγ. Νικόλαος
Στεργιοπούλου Γ. Ξενία
Τσουμάνης Νικ. Γεώργιος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συμπράξασή σας στο θαύμα πένθος μας για τον θάνατο του πολυαγαπημένου μας ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΓΡ. ΣΤΑΡΑ.
Η γυναίκα του, τ' αδελφά του, τα παιδιά του, τ' ανίψια του, τα εγγόνια του.